



Kātāwā isāyāwinihk isi Omāmāwāpowāk Kānātā

Mēskwāciwēpinikēwin, Mēskwāci Pimātsiwin:

Kātāwāh isāyāwin isi tā tocikātēk Kānātā.

Kā Māmāwāstēk



Mental Health
Commission
of Canada

Commission de
la santé mentale
du Canada

NĒKĀN ĀYĀMOWIN

Wēyāwāw kici oki mental health of Canada, Mistāhi ni miyēwyētēnān kitā āstāmātāhk omā māsināhikān Mēskwāciwēpinikēwin, Mēskwāc Pimātsiwin (Changing Directions, Changing Lives) Yē mental health strategy of Canada. Ēyākomā māsināhikān, kosihtāniwik, Ikwāni ēkē kēsihtāniwik ānimā kihci kēkwāy kākē ātoskēmonāniwik kihci Okimāwin Kānātā kākē ātotācik Mental Health Commission, kākītā pimikoyit kātāwā isāyāwin Āpril (Niski Pēsīm) 2007.

Ēyākonik oki Omāmāwāpowāk (Commission) mēciēt kē māmiywākātcimēwāk Mécētow kihci mitātāht omītānāw omā kitāsēnāw omā kākē oyāstācik (Strātēgy). Ātcimowin kākē māwāsikonāmāhk oki kici ēkā kātāwā kēsāyācik ēkwā mēna kā kositcik, owāhkomākāniwāwā, ēkwā mēnā mēcēt ānihi kā wētātoskēmikocik nisiwē omā kitāsēnāw, ēkwā ē sāwinikoyāhk ohi ātcimowinā, ē kiskēmikoyāhk, ēkwā ē opinikoyāhk.

Strātēgy omā kātāwā isāyāwin kitātēspāyik kākīyāw kici āwēyāk, māmāw ēkwā kitā oshitāmāht nāwātc ē miywāsik omā itā koci pimāyētāniwik miywāyāwin kākītāpāmiht āwēyāk ēkā kātāwā kēsāyāt pokānimā ē itātāwāskēwiniht. Ēkwā mēnā owākomākānā. Nāmāw omā witcāsin. Nāmoyā māmātāwisiwin kēkwāy mēnā pēyāk isi māmitonēyēcihkan tāpimitsāhikātēk.

Ēkosi omā (Strātēgy) mēcēt kēkwāy ē pākāmiskākēk pāpētos isi ēkwā ēkosi pāpētos mēnā isi miskikātēw kēkwāy kitā kē isi wāskāwētocikātēk pētos tātēspāyik. Sohki kātōskācikātēk mākwēkwā ēyākonik pākāmskākāwāk oki okimāwinā, ēkwā kākītāpātākāwāw miywāyāwin, ēkwā misākāmik itānāw āniki āyisitiniwāk kā isēkākocik omā ākosiwin kāmāsēkāwēcik oki tātāwāskēwin. Ēkosi kitā totāmāwāk oki (Commission) otātoskēwiniwāw, mākwā ēkwā kākīyāw āwēyāk otcitāw mēnā take ātoskātāhk.

Ānohc omā ētāwināmākāwēyāk, pētos kitā ispāyētāyāk kēkwāy. Nāmoyā kitā wiwcāsin mākā ēkwā ēkotē ēyociyowēk omā kātāwāhk kitā ātēspāyic kā nānātāwihit āwēyāk ēkā kātāwā kēsāyāt.

Kākāskētānānāw kitā sāhkocētāyāk omā māmitonēyēcihkan kāyās kici kāpātāpinikoyāk kā pā piskihtinikotcik oki mihcēt. Kākāskētānānāw ēkwā mēnā kitā kihci nāhoyāk kākīyāw āwēyāk ēkā kātāwā kēsāyāt kitā wihcihēt kitā nānākātohkāht tāskoc āniki pētos kētāspinihcik. Kitā wāwihcētāyāk poki kātāwā isāyāwin misiwētā, pokānāwēyāk pēkwēsi ēyitātoskēt. Ēkwā misiwē kitā totāmāhk ēkā kitā wēcētāyāhk ānihi kāwē māciskākot ēkā kātāwā tātēsāyāt āhpo pēyisk kitā nisowānācihisot.

Mistāhi mākā āti miyonākwān. Otācihmowāk oki wēcihiwēwāk. Ēkwā mēnā itā āwēyāk kātōskēt mistāhi wā wihcihāw ēkā kitā wānihcikēt āwā okimāw āhpo oti okimāwin. Kikiskēyētānowinināw miywāwāwinihk isi tātoh kēsikāw.

Mēskwāciwēpinikēwin, Mēskwāci Pimātsiwin (Changing Direction, Changing Lives) ēyāko omā tāskoc āskēwāsināhikān kitā māwāsikonikocik āyisitiniwāk misiwē omā āskiy ēkosi ēkā kitā kē kipihtinikocok kēkwāy. Kēstā kāwē wēcihiwān mākā.



Michael Kirby



David Goldbloom



Louise Bradley

KĀMĀMAWASTĒK

Ēyākomā nistām ē itākāmisināniwīk otā Kānātā. Nēkānēmākān ēyākomā otā kā pimotetocihkātēk kātāwā isi miywāyāwin. Ēkā kitā kātāniwīk omā ākosiwīn ēkwā mēnā kitā nisitāwinācīkātēk totāmiwīn isi ēkwā mēnā āyāmwīn ēyākonimā tāpwēwīn ēkosi kē twāniwīk- nāmwāc kēkwāy miywāyāwin kēspin nāmwāc ostikwānihk isi miywāyāwin ihtākwan.

Kēyām āta misiwē Kānātā okimāwīn āhtiht kēkwāy mistāhi ē kitāpimīkocīk āyisitīnēw ēkā kātāwā kēsāwāt, tāskoc ā āhtiht āyisitīniwāk ēkwā āhtiht oyāsowēwīnā, mākā ēkwā oki tipāhāskānikimāwāk ēyākonī kā pimīpāyētācīk, tāskoc soniyāwā ē pākītinācīk ēkosēsī, miywāyāwīnihk, kāwīhīcīhiht āwēyāk, ēkwā kiskīnwāhāmātowīnihk otā omā Kānātā. Kēyām āta ēkosēsī māmāwī misiwē omā āskīy Kānātā wāwēcīhitotwāwī nāwāc kitā osiskēpāyīk kēkwāy, mākā ēkwā ohi māsīnāhīkānā nāmwāc etākwanā ēyākkīcī. Tāskoc esā tānsī kitā isi wāwēyēcēcīkātēk omā kēkwāy. Osām mistāhi omā pāpētos kēkwāy kāwāskāwētocihkātēk pāpētostā kīcī mēnā wīhīcīwēmākān ēkā kākē oskēpāyīk kēkwāy ēkwā ēkosi ēkā emāmīskocīkātēk pēyātēyānohk osām kīnwēs sāsāy.

Mēsowācīwēpinīkēwīn, Mēsowāc Pimātsiwīn, (Changing Direction, Changing Lives) ēyākomā pēyīsk mēcēt āskīy ēyātoskatakāwā sohki āyītīsīniwāk īspīhcāk omā āskīy. Kīhīcī mākā kēkwāy kā sīhtoskātōmākāh, ēyākonī ohi opēkīskwēwīniwāwā āyītīsīwāk omēyēw opīmātsiwīniwāk tāhto kēsīkāw kāwāpāhtākāw omā ākosiwīn. Nāwāc mīhcēt ē ātī sohkyēmocīk kitā pīhtācīk omā tānsī kāpē isi nākīskākāw otākosīwīniwāw wēyāwāw kīcī ēkwā mēnā ānīmā mēcēt kēkwāy kā nākāskācīk ēkākwē kācītīnāhkwāw wēcīhīkowīn ēkwā soniyāsā kitā kē sohkyēmocīk, otā kīcī omā ēkā mēnā mistāhi soniyās ēpākītīniht ēkwā ē nānīscīpītīcīhātēk omā itā kīcī kitā kē wīhīcīhēcīk. Ēkosi mēnā mīcīhtāwā ēkē pē itwēyīt ohi owāhkomākāniwāwā ēkwā mēnā ēkē pē wīhtāmīyīt omā kēkwāy kā nākāskācīk ēkwā mēnā ā kā nākāskācīk omā kē wēcīhīkotcīk. Okī kēkwāy ēkosēsī kāpākītīnākāwā (ēkotā omā kīhīcīwāk Mīstīkwānī miywāyāwīnihk kīcī ēkwā mēnā wāyāwētīmāyīhk), kōkīskēyētāmowīncīk ēkwā kānītāwāpēnīkēcīk mānā okī, ēkwā kosīh tātcīk oyāsowēwīn wētāwāw ēkotā o pēkīskwēwīniwāw pētākwanīyēw ēkosi etēpwātāhkwāw pētōs kēkwāy kitā īspāyīk. Wētāwāw mākā wēcīhīwēwāk ē oyāstācīk omā Isīhcīkēwīn (Strategy)

Pokānīmā āskīy, pēyāk tāhto nēyānān āthīsītīniwāk otā Kānātā nākīskāmāwāk omēthēw ākosiwīn Ostīkwānīhk āwēyāk kākosīht āhpo ēkā kātāwā kēsāyāt, ēkwā ēkwāthīkōhk emēsītīnīkēpāthīk soniyāw isi kāwānēcīkēpāthīk āwāsīmē (50 Billion) nēyānān-o-mītānāwāw sāpo kīhīcīh mītāhtāht-o-mītānāw mēnā kīhtāw sāpo tātwāpīsk.¹

Mēsowācīwēpinīkēwīn Mēsowāc Pimātsiwīn ēkosīh kitā ohpinīkātēk Mīstīkwānī miywāyāwīn kākīyāw Kānātā Āyītīsīniwāk

Kā pākītīnīkātēk īspīh omā Isīhcīkēwīn nāhītāk mistāhi ē isi etātēyīmōnāniwīk Mīstīkwānī Mīywāyāwīn isi. Kēyām mākā mistāhīkēwāy ē kīpīskātōmākāh, mākā mēnā mistāhi kēkwāy ātī nokwān mīsīwētā. Nāmoyā pokī okī otācīhmōwāk kā nāhīkātōkīhīcīk, ēkwā mēnā Otātōskīhīwēwāk (Compānēwāk), mākā mīhcēt oskāyīh māsīwāw Tīpāhāskānikimāwāk wētāwāw ā oyēyētāmāwāk kēkwāy tēsī wēpinīkēcīk.

Pëyākwānisih mēnā ki kiskēyētāmiwinināw omā nāspicīh āti miywāsin tāti nākiskācocik oki ēkosi kētāspinēcik ēkwā tāto kēsikāw ē āti misāk ēyāko kiskēyētāmowin ēkwā mēnā nistāwinācīkēwin ānimā āwēyāk omā ēkosi kē tāspinēt kitā kē otēyimot nāwāc kitā miywāsiniyik opimātsiwin ēkwā kitā miywā pātcihtāt opimātsiwin. Āyisitiniwāk misiwē omā āskiy- Otātoskēwāk ēkwā āsīcīh āniki mānā kāwā wēcīhiwēcik ēkā kātāc kā tipāhāmātcīk, wēcāyiwāwā oki kākosihcīk ēkwā owāhkomākānāk- ēpākītinisocīk kitā yā yākoh tācīk omā miywāyāwin, ēwāwētātoskēmācīk ēkwā mēnā ē nitonāhkwāw tānisi kitā isi māsihkāhkāw ānihi kēkwāyā kāhkiyāw āwēyāk kā pākisimikoht pimātsiwinihk ostikwāni Miywāyāwin kici. Nokwāniyēw otātoskēwiniwāw ēyākonik misiwētē otā omā kitāskēnāw.

Strategy(kāwē isi toci kātēk) nistāwinācīkēmākān ēkā wihkāc kitā kē mēnonāmāhk omā Mistikwān Ākosiwin māsihkiyā kici poki. Ēkosi otā kitāskēnāhk, kitā kitāpātāmāhk poki tānsi tākē isi wāwihcētāyāhk omā ēkā āwēyāk kitā otētīnikot omā ākosiwin. Nēyāk kitā kipihtināmāhk tāhtwāw kēspāyihikowāk. Nokwān mistāhi iyikohk ē wēcīhiwēmāhkāk omā nēyāk kātōskācīkātēk kēkwāy otā Kānātā ēkwā mēnā misiwēs kāmik mihcēt āskiy ēkwā, ēkwā nām wāc kīkā kē pēhonānāw kitā totāmāhk ēyākonī misiwētē soskwāc.

Kānātā nitā wēyēcīkātēw māsināhikān kitā kiskinotāhiwēk tānsi tā tocihkātēk omā ēkā kwāyāsk ē ispāyik Nānātāhiwēwin

Mistāhi kēkwāy sāsāy nohkohtāniwin omā āskiy, mākā ēkwā kēyāpic wāyāw ētā kā nohtē itohtēyāhk. Tāskoc omā kē tāstēk 2006 Māsināhikān mistāhi kā mā māhmihcīh ātocīhkātēk *Out of the Shadow at Last* (Wāntipiskāhk Kici Pēyisk) “nām wāc pēyākwān tā miywāsin”² Nām wāc tāskoc kotākwā ākosiwinā, pēyāk tāhto nisto poki āyisitiniwāk ēkosi kētāspinēcīk- ēkwā pēyāk tāhto nēyo āwāsīsāk- wihtām wāk āhpo ē nātcipāhiwēcīk kitā nā nātāwihēcīk.^{3,4}

Mēcēt kēkwāy kici ēyāko. Ēkostāhkwāw kitā kiskēyētāmoht ēkwā pētos kitā isi kitāpāmihcīk ēkosi nām wāc nohtē wēcīhāwāk. Ēkosi mēnā nāyētāwān kitā miskāwāt āwēyāk kitā wēcīhisk. Āhtiht mēnā āwēyāk nām wāc kiskēyētām ē ākosit wēyā ēkā ē okiskēyētāmowīnit, āhpo ānimā kētāspinēcīk ēkā ēkē nisto tāhkwāw omā ēyisāyācīk ēkā kitā kē wēcīhēcīk. Kākiyāw omā āwēyāk kitā kē āpitcētāt omā ēkotā kāyāk kā nānātāwihēt āwēyāk, ēkwā ānohc ēkwā miywāsin ēkosih kitā ispāyik.

Ēyāko omo āskēwāsināhikān pētos kitā ispāyik kēkwāy Ēkē oyāscīkātēk Mistikwāni Miywāyāwinhk Kānātā (Omāmāwāpowāk) kisiwāk ē-wētātoskēmātcīk ohi kā ēkosi itāspinēyit ēkwā kotākā ākosiwinā, ēkwā owāhkomākāniyiwā, oki kā kākwē wēcīhācīk ēyākonī ohi, ēkwā okimāwinā, ēkwā okiskēyētānowincīk āyisitiniwāk ēyākwēyēw kātōskātāhkwāw kā nākācihtācīk. Ēyākomā Māmāwāpiwin (Commission) ē-piskihtāhk, ēkē kisiwāk okimāwinihk ē-āyāk, ēkē oyāstācīk Okimāwāk Kānātā2007 Āskēwin, tāskoc ē-nāskomonānowik ānimā kākēmāsināhikātēk Māsināhikān kā māmētātocīhkātēk ēkosi kākē is nitāwēyēkāhkwāw ēyākonik Out of yē Shādows āt Lāst (wāntipiskāhk Kici Pēyisk) kēsīyēkātēk

Nēswayāk isi omā kawētocikātēk kākē atoskācikātēk, nistām ēkwā kihtwām. 2009, āskēwin kākē pākitinikātēk omā Māsināhikā Towārd Rēcovēry ānd Wēll-Bēing: A Framework for a Mental Health Strategy for Canada (Miyāyāwinihk Isi: Tānsi kitā Tocikātēk omā Mistikwāni Miywāyāwin otā Kānātā) ēyākonik oki Omāmowāpowāk kici, ēyākonimā nistām kākē sipwē atoskācikātēk.⁵ Ēyākonimā tāsok kitākotēk itā kēkwāy ēkē wāpātāhiwāniwik nēyāk ē isi tāpināniwik tānsi omā kēsinahkwāk omā ētē kēsikapowināniwik māmāw omā itēyētāmiwin omā ē isi misāk Mistikwāni Nānātāhiwiwēwin. Tāsok ē-māsinipāyik omā nānātāhiwiwēwin Mistikwāni miywāyāwinihk isi tānsi ē-isināhkwāk kēsi nitāwēyētāmāhk tāsok ēsā:

- Kitā nistāwinācikātēk Mistikwāni Miywāyāwin ē isi miyāsik pimātsiwinihk. Ēkwā ēyākonimā nistāwinācikēwin ē-otinikātēk ānimā mistāhi kākē nitāwi kiskēyēcikātēk kēkwāy kā wē wēcihikocik oki ēkē kā miywāyācik ostikwāniwāhk ēkwā ēkē kātāwā kēsi māmitonēyētāhkawāw tāsok pēyākwān āwēyāk pētos isi kākosit kēsi wēcihiht.
- Ē-pākosēyētāmāht kākiyāw āwēyāk kitā āti miywāyāt, ēkwā mēnā kitā wēcihēcik āniki owāhkomākānāk ēkwā āsici nēyāk kitā kākwe wēcihēcik oki ē moyē ākosicik ostikwāniwāk kāhkiyāw āyisitiniwāk
- Ēkwā mēnā pāpēyākwān āwēyāk kitē isi pāmihiht kitā wihcihtāt kitā kācitiāhk ānimā itā kitā kici wēcihiht, māskikiyā āhpo kitā nānātāwihciht, ēkwā kākiyāw āyisitiniwāk kitā sihtoskāhcik kēkwāy nitā wēyētāhkawāwi kēyām pēkwētowāk oki āyisitiniwāk pokētē mēnā kici ēkē pē āyitiniēcik ēkwā mēnā kēkwāy ānimā kā kici isāyācik.
- Tā nisokāmāhcik āyisitiniwāk kā nākiskāhkawāw omā mistikwānāspinēwin kitā kē pēyākwān isi pāmihisocik ēkwā mēnā wēstāwāw kitā pā pimātsicik tāsok kotāk āwēyāk, atoskēwinihk ēkwā pimātciwisowinihk.

Kākiyāw āyisitiniwāk otā Kānātā Kāyācik kitā tā wināmāhcik kitā otihtāhkawāw māwāci mistikwāni Miywāyāwin tā kē kāsētācik ēkwā āsicih Cihkāmātcihowin,

- Ē isi Wāpāhchikātēk Itwēwin, Āti Mēnowāyāwin ēkwā Cihkāmātcihowin

Kikiskēyētēnāw kēkwāy kitā kē Tocihkātēk. Kitā nāwāsonikātēk ānimā māwācih ē kiskēyēcikātēk, ēkwā tānsi kētwēcik kihci mitāhtāt-o-mitānāw āyisitiniwāk, omē Sihchikēwin ē itwēmāhkāk ānimā kāti nohkwāk ēkwā tānsi tēsi wāskāwāniwik. Mēsūcihwēpinikēwin, Mēsūci Pimātsiwin wāyāw isi tāpināniwik ēkwā ānihi wāskāwētōtāmowinā, nikitwāsikwātāk ē itāstēki. Tāhto omā pēyāk tēsi wēpinikihk, pēyāk kēkwāy kwāyāsk ē mā mēkwāci kitāpātcikātēk, ēkwā māmāw, kwāsāk āskēwāsināhikān kāti wē ispāyik ēkotā otinikātēw, tāti mēsūcihpāyik kēkwāy. Māmitoni mākā nāwāc ēkotā miskikātēw ānimā itā kāti kēsi māsināhikātēk omā māsināhikān kā āyāmētāyin. Ēyākonihci oki nikitwāsik Kitātocikātēki:

1. **Nēyāk kici kitā piskēyēcikātēk omā Mistikwāni Miywāyāwin kāti pimātsit āyisitinew ē āwāsisēwit kici ēyākwēyēw omā kā nākiskākot ēkwā kitā kistē yimiht.** Kāwē nitcipitcikātēk omā kēsi wānāhčikēmāhkāk ākosiwin ēkwā kēkwā ēkosēsi āwēyāk kā pākāmiskākot ēkwā mēnā kāwā wēcētāniwik omā mistikwāni miywāyāwin kākiyāw āyisitinew, osihtāpoki kitā nēyāk wāwihitāniwik ēkā ēkosi kitēsāyācik āyisitiniwāk pikwētā omā itā ē nāhtā wānāhčikēmāhkāk
2. **Kitā wā wihcētāniwik mēnowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin pokānikih kici kēspihtsēcik (kētātwāskēwinēcik) omā kā kākiskāhkāw ēkwā kitā kistēyimēcik.** Kāwē miywāyāt āwēyāk āyisk kitā wēcihit kitā miskāhk itā kitā kē kici wēcihit, āhpo māskēkiyā ēkwā sihtokākēwinā, ēkwā kitā ēkātēnikātēyik ānimā kāwē wānāhikot ēkosi pēyākwān kitēsi pāmihit tāsok kotāk āyisitinew ātoskēwinihk, āyāmitcihkēwinihk, ēkwā āsich ētāwinihk.
3. **Kitā wihcāsik kitā kātcihtināk āwēyāk omā itā kāwēwihcihit, kāwē isi nānātāwihit, kāwē sihtoskāht, ispih ēkwā mēnā āwēnā kā nitāwēyētāhk.** Ēyākoni ohi misiwē isi kā wēcihit āwēyāk, kāwē nānātāwihit, ēkwā kāwē sihtoskāht tāsok mākā ākosēwikāmikwā, ēcāwinsihk kici āhpo nānātohk kā miyoscik māskēkēwitiniwāk Mistikwān kici, ēkwā wēcāyihwāwā kā sihtoskākocik, mēnā wāskāhikānā nitāwēyētākwāwi āhpo itā kitā wēkicik, kitā Kiskinwāhāmācik, ēkwā kitā ātoskēhēcik.
4. **Kitā nihtinikātēki ohi kēkwāyā āhtiht kā nāwāsonikocik, ēkwā mēnā āwēyāk kākē isi wihcētāt tā kātcihtināhk ohi wēcihikowinā, ēkwā kitā māskāwāk ānimā kā iykohk kiyipā kā wāpāmiht āwēyāk opimētē kici āhpo Kēwētinohk kici āwēyāk.** Ēyākonimā ākosiwin kitā wāpācihkātēk, omā kā osihtāmātcik āyisitiniwāk kēkwāy kitā āpātcētācik opimātsiwiniwāk, ēkwā ānimēyēw kā nitā wēyētāhkāw āniki tāsok ānohc tā tākosihkwāw omā āskiy ēkwā mēnā wāyāw Kēwētinohk ēkwā Ohpimētē
5. **Kitā wētātoskēmihcik Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk, ēkwā Āhpihtāwikosānāk, māhti omā tānsi wēyāwāw kēsi nitā wēyētāhkāw omā kici ākosiwin, ēkwā kitā nistā winācihkātēyik o pētos āyisitinewiniwāw, otātotāmākēwinowāwā, ēkwā otcisēcikēwiniwāwā.** Ēnitotsāhikātēk ēkā nāntāw tēsi totākohtcik onēhiyāwiniwāk isi, Mistikwāni Miywāyāwin, Ēkosi oki Mistikwāni Miywāyāwin Kānātā kā kitāpāhtāhkāw kitā kē wēcihiwēwāk tāpwēwinihk, kātāwā itāscikēwinihk, ēkwā mēnā nānisihkātc āwēyāk kāti miywāyāt āyāhk kici kāyās kākē is pāmihēcik Nēhiyāwāk.
6. **Kitā wāskāwinihkik Onēkānēwāk, kitā yākētāniwik kiskēyētāmiwin, ēkwā wāwēcihitowin kitā wāwihcētāniwik miswētā.** Nāmwāc pētos kitā ispayin, ēkā māmāw wēcihitotwāwi Okimāwinā omocih ākosiwin, ēkā sāsihkiskāwētāwāwi oki nāntāw kēsāyācik kitā nēkānotēcik ēkwā owākomākāniwāwā, ēkā wē osihtāyāhki ēsohkāhk itā kitā sihtoskāmhk kā māwācihtāniwik kiskēyētāmiwin, nitāwāpēnikēwin ēkwā āyisitinew kā opiniht,

Mēskātcīwēpinikēwin, Mēskwātcīh Pimātsiwin tēpwātikwāk kākiyāw Kānātā āyisitiniwāk kitā wēcihiwēcik kātāwā kitā itāstācīk Mistikwāni Miywāyāwin. Nāmwāc kākiyāw ānihi kā wihcikātēki ēkotā Kāwētocikātek Māsināhikān tākāskētāniwinwā sēmāk, ēkwā mēnā iyikohk pāpētos āyisitiniwāk ē ētākcocik omā kitāskēnāw, nāmwāc pēyākwāyāk poki kitā kē isi wēpinikāniwin tāti mēswācipāyik kēkwāy. Kēyām ātā mēcēt āyisitiniwāk pēyākwān ē itēyētāhkwāw tēsi mēswācipāyik kēkwāy, Nāmoyā wihcātc pēyākwān mwihci kitā itēyēcikātēw kākiyāw kēkwāy kitā kē totcikātēk, āhpo tānsi ānimā kitātēsi tocihkātēk kēkwāy.

Mēcēt oki āsīcīh māmitonēyētāmihihwāk Mistiwāni Miywāyāwin nāmoyā Onānātāwihiwēwāk poki. Oyāsowēwinā, ēkwā ānimā kēsi tocihkātēk kēkwāy okimāwinih (tāsok kiskinwāhāmātowikāmīkohk, oyāsowēwikāmīkohk, kipāhotowikāmīkohk, ākāhāmātowinih, ēkwā itā soniyāw koyāsowātiht) ēkotā mēnā mistāhi pākāmiskākēw otē isi Mistikwāni Miywāyāwinih ēkwā Cihkāmātcīhowinih. Pāscīh nētē Okimāwinih, kihci nāc itā kātōskāiwīk, ēkwā kā ātōskātāhkwāw oki nānātohk kēkwāy wāyāwētīmāyihk Okimāwinih, kiyikāw Otācimowāk, ēkwā kotākāk mētcēt wēstāwāw ēkotā wē pimāpowāk.

Āyisitiniwāk oki pāpiskihc itē kāyācīk omā kitāskēnāw, ēkwā pā pētos ētā Okimāwāk kāpitcīk, wēyāwāw, piskihc kitōsihtācīk kāwē isihcīkēcīk wē ātōskātāhkwāwī ānihi Kāwē Itākāmīkisināniwīk (Strategy) itā kā māsināhikātēk, ānimā wēstāwāw ē isi nāhiskākocīk. Ēkosi *Mēskwāciwēpinikēwin, Mēskwātcīh Pimātsiwin*, kitā yotēnikāmōmākān omā kākiyāw āwēyāk kitā kotcihtācīk- ē isi misākīh āhpo ē isi āpisāsīkīh, wāyāwētīmāyihk āhpo pihtokāmāyihk ēkotā Miskitwāni Miywāyāwin kātōskācihkātēk- tāwēcīhiwēcīk kitā pētos kitēspāyik.

Kiwēs kitā nkicihtāniwin kitā kēsi tocihkātēki ohi kā wēcihkātēki tāsok ē nitāwēyētāhkwāki omā māsināhikān, mākā onēkānēwāk pākitēyimisotwāwī, kohcētātwāwī, misiwē itā Onēkānēwāk kāyācīk, kitā wē ispāyēw. Kāwē itākāmīkīcīcīk ānikī ē nitōtsāhāhkwāw ēyākwēyēw ohi:

- Nāwāc mistāhi kitā wēcihiwēcīk oki ēkā kātāwā kēsāyācīk, ostikwāniwāhk kākosīcīk, ēkwā owāhkomākāniwāwā, ānimā koyāstāniwīk, ēkwā kā pimāyēcīkātēk, āhpo kāmēkināniwīk kēkwāy, koyāsowātcīhkātēki ēkosēsānimā kā nānātāwihīht āhpo kā sihtōskāht āwēyāk;
- Mistikwāni Māskīhkēwitiniwāk kitā wētātōskēmātcīk ānihi koyāstāyit tēsi tocihkātēk kēkwāy, ēkwā kā pākitināyit soniyāwā, ēkwā kā pātcihtāyit ēyākoni kā pākitinikātēki, māhti tānsi kēkwāy kitā kē pētos tocihkātēk, ēkposi kitā oyāstācīk nāwāc kēkwāy kwāyāsk tēspāyik omā āyisitīnēw kāhkosit tātēsi miywāyāt.
- Okimāwinā nistōtāmowinih isi kitātōskātāhkwāw omā kēsi nitāwēyēcīhkātēk Mistikwāni Miywāyāwin, kātāwā kitēsi pākitināhci soniyāwā, ēkwā kitā tipāhīkēpāyētācīk omā kāyāhtē ēkā soniyā ēkē kici pākitiniht ēkotā mistāhi.
- Kā nēkān ākiskīcīk Okimāwinih ēkwā Kompānihnāhk, kitā osihtācīk, kitā sihkiskwāhkwāw itā āwēyāk kātōskēt kitā miywāsiniyik ēkwā ēkā kitā ākosit ēkotā kici. Ēkwā mēnā misiwēsi kitā wē wihcihiwēcīk omā kā wāskāwētocikātek Mistikwāni Miywāyāwin.
- Kākiyāw Kānētīyānāk, Omā kici kitāskēnāw, kitā wāwēcētācīk Mistikwāni Miywāyāwin tā tātoh kēsīkāw ēkwā ēkā kitā mācēyimātcīk ānihi ēkā kātāwā kēsāyāyit- kākiyāw āwēyāk pēyākwān ē isi pākiskākot omā ostikwānih kāhkosit ēkwā ēkā kā cihkāmātcīhot.

Kātāwā itā tēsi pākitinikātēk kēkwāy, ēkwā kitā wāpātcīkātēki ānihi kā toskēmākāhki, mēnā āyisitiniwāk ē mānāw wāskāwētōtāhkwāw kēkwāy kā nitāwēyētāhkwāhki pētos tātēspāyik. Mēswācihwēpinikēwin, Mēskwācipimātsiwin, omā ē wāpātāhiwēmāhkkā sohkeyimowin, mākēkwā pāpēyāk poki tāhkoskēwin kitā is otināmāhk. Ki kiskinopitikonānāw ēkwā kisik ē tāhkotāstēk ānihi sāsāy kā kē oyāstāniwīki misiwē āsowākāskoh omā āskiy. Mēcēt ēyākoni kā māsināhikātēki ē itwāhāmākoyāhk ētē māwāci kitā kē mistāhi kāskētāyāhk kēkwāy ānimā kici kēkwāy kāyāyāhk kitā āpāhcētāyāhk.

Ēkwā kisik, ātā ēkē pē ēskwāyāc āstāniwīk omā Miskitwān Ākosiwin, Omā kitā tocihkātēk itā kā māsināhikātēk (Strategy) nistāwinācihkātēw ānimā iyikohk ē nitāwēyētāhwāhk nāwāc mistāhi kēkwāy kitā pākitinihkātēk kitēsi nāwāc miywāyāc. Ēkosomā mākā kā wē is pākitiniht soniyāw:

- Ānā soniyāw miywāyāwinihk isi kāpākitiniht iyikohk ēkotā kici Mistikwāni Miywāyāwinihk kāti pākitiniht, nāwāc mākā kēkāmītāht āpisk tāhto mitātāht-o-mitānāw, āyāhk kici kāyātē tēpākohk tāhtwāpisk poki kākē pākitiniht. Ēyākomā mitātāht āskiy ispē ānohc.
- Ēkwā ānā kā kāhāmāht āwēyāc kēspāyit ēkotā Mistikwān ākosiwinihk, nēsūpisk tāhto mitātāht-o-mitānāw nāwāc mēnā kāyātih.
- Ēkwā kātāwā kitā isi pākitiniht āhpo ci kē wāni pākitināw Mistikwāni Miywāyāwinihk isi. Ēkosi nāwāc kitā wē wēcihiwēmākāhk kitā miywāyāhk Kistikwānāhk; ēkwā
- Ēkwā itānātohk āyisitiniwāk, āhpo āniki kā wā wēcihiwēcik, kitā wē āhpo pākitinēwāk soniyāsā.

Kitā mosci ā oyāstāniwīk kēkwāy nāmāwāc ikwāyikohk. Ānimā kāwē isi wēcihiwēmākāc *Mēsūsiwēpinikēwin*, *Mēsūsiwē Pimātsiwin* kitā kitā wāpācihkātēk ātyispāyiki māhti tānsi omā kēspin ci wāskāwēmākān nēyānān āskiy kē ispāyiki. Omā kāwētocihkātēk (Strategy) wihcihkātēw ēkotā kēkwāy ānimā kitā āsāwāpāhikātēk, ēkwā mēnā nitosāhikātēw wāyāw isi kitētāpināniwīk ēkosi kitā māskāwāk Kānātā kāwē tipāpāhtāhwāw omā Miywāyāwin Ostikwāniwāhk āyisiyiniwāk otā kā wēcikic omā Kitāskēnāw.

Ēkwā pēyisk, *Kāwētocihkātēk Omā*, (Strategy) nistāwēyētākwān nāspitci āwāsimē kitā tocihkātēk kēspin wē kāsētāniwīk ānimā kā kākūwē kāsētāniwīk. Ēkosomā ē tēpwātēcik Kānētiyānāc āsowākānē omā āskiy, ēkotā ānimā māsināhikānihk (Strategy) nāwāc kitā wē wēcihiwēcik itā kāyācic, pāpāmih ēkotā, ēkwā misiwē omā kitāskēnāw kitā māmāwonāhwāw opētākosiwiniwāw sohki tātoskātcikātēk omā Mistikwāni Miywāyāwin otā Kānātā.

Kāwē Tocikātēk Mistikwāni Miywāyāwin otā Kānātā ānimā māsināhikān tākēcināhonāniwīk ēkotē Kānātā ē isi kāpāwit kitā pētos ispāyik kēkwāy kēcināc. Mistāhi māmiskocikātēkwāwi ohi Ākosiwinā, ēkwā sihkimētūwāwi āyisitiniwāk kitā pēkiskwātāhwāw, ēyākomā Tocikēmowin, kitā wēcihiwēmākān ānimā āyisitiniwāk kēsi kitāpāhtāk omā ākosiwin kitā nistotāhk, ēkwā ēkosi āniki ēkosi kētāspinēcik pētos tēsi pāmihāwāk ēkwā piskihc kitā tohtāhcik.

Ēyākomā māsināhikān *Kāwētocihkātēk* (Strategy) kitā wēcihiwēmākān āyisitiniwāk kā ākosic Ostikwāniwāhk ānd nāwāc poki ēkā kātāwā kā isāyācic,-wāwēs ci āniki mistāhi ēkosi kēsāyācic-kitā kātāwā isi pāmihēcik ēkwā kitā kistēyimēcik, pēyātāhk tēsi pāmihēcik, tāskoc oki kotākāk āyisitiniwāk otā Kānātā okāsētāmāsiwiniwāw.

Māmāwi, kikā kē kitchi nāhonānāw kākiyāw āwēyāc otā kāwēkit Kānātā, pēyākwān kēkwāy kitā tāwināhmāht kitā kāsikhtāmāsoṭ Miywāyāwin Ostikwānihk, ēkwā Cihkāmāhtcihowin.

Misiwē omā Kānātā ēkosi ē itē yēcikātēk, ānohc omā poki kitā ātoskātcikātēk Mistikwāni Miywāyāwin. Ēkosi omā kāwē Tocikātēk kā māsināhikātēk otā māsināhikānihk (Strategy) kiāk wēcēwikonānāw kā is pākosēyimowāhk kitā ātēspāyic.

ITĒ ISI PĒYĀK1:

Kitā sihkiskikātēk Miywāyāwin pokwānimā itwāt-wāskēwinēwin, kiskināhāmātowikāmihkok, ēkwā itā āwēyāk kātōskēt, ēkwā kitā kipihtinikātēk Nisowānāhchisowin ēkwā mistikwān ākosiwīn itā kitā kē ispāyik.

Ēkosi kēspin sāsikhkitsāhikātēki Miywāyāwin ēkwā pātāpinikātēki Mistikwān ākosiwīn, ēkosi nāwāc mētcēt kitā miywēyētām-wāk pimātsiwīn. Ēkwā mistāhi kitā nēki nikātēw āniki tāhto ēkā kā nāhtā miywāyācīk Ostikwāniwāhk, ēkosi kā isi mosihtācīk ēkwā āniki kā nisowānāchisocīk.

Kātāwā isi māmitonēyētāmiwīn- Cihkāmātcihowīn, kātāwā isi wāskāwēwīn, ēkwā tāpitāwākēyimowīn ānimā kānāyētāwāhk pimātsiwīnihk.- māwāc kitā miywāsīn pimātsiwīn ēkwā mēnā misiwēsi miywāyāwīnihk ēkwā Cihkāmātcihowīnihk, kēyām ātā misyi kēkwāy ē mākāskwākomāhkāk omocīh Ākosiwīn.⁸ Yākētāniwiki omā Mistikwāni Miywāyāwin kākiyāw āwēyāk kici, mistāhi kitā tipāhikēpāyēw misiwēsi āyisitiniwāk kici pimātcihisowīnihk ēkwā otomihtowīnihk.⁹

Ēyākoni ānihi kispēwātcikātēkwāwi, kitā kitēyimēcīk āyisitiniwāk.(ē.g. Kitā kiskēyētāhk-wāw ē nitāwēyimēcīk, ē miywēcēwākānihtocīk, ēkwā wēyāwāhk ēmiywāyācīk.) ēkwā kitā nēkinikātēki ānihi kāwē ākosihikotcīk (ē.g., kākē isi pāmihēcīk kāpē āwāsīsēwitcīk, kā pēyāko āyācīhk), ēkosi kīkā nēkinēnānāw āwēyāk kāti wē ākosihit ostikwānihk ēkwā kotākwā ākosiwīnā, kitā nēkināmāhk ānimā āwēyāk ēkosi kāti wē itāmāhchihot āhpo kā māskihikot, ēkwā kitā sihtōskāwāyāhk-wāw āyisitiniwāk kāwē mēnowāyācīhk.¹⁰ Ēkwā ānihi āyisitinihnāhk kāyāki kāwēcīhikot āwēyāk kāsīhtōskākoht, tāskoc omā kātāwā wāskāhikānihk kāwēkit āhpo ātōskēwīn kāyāt mēnā mistāhi āpstwānā.

Mistāhi kiskēyētākwān ānimā kēkwāy kā wēcīhiwēmāhkāk. Māwāci ānimā ē miywāsīk Mistikwāni Miywāyāwin kici, kā nēkinikātēk Mistikwāni Ākosiwīn, ēkwā nisowānāchisowīn, ēyākoni ānihi ā ātiht āyisitiniwāk koyāstāmāhcīk (kētāt-wāskēwīnihcīk tāskoc āhpo pētōs) ēkwā itā kāyācīk (kiskinwāhāmātowikāmihkohk, Otātōskēwīniwāhk, wēkiwāhk). Ēyākoni ānihi ē māmāw kēkwāy ē kitāpātchikātēk, omā kitā kē isi āpātāhk, ēkiskēyētāhk-wāhk ānimā kēkwāy kitā kē tocikātēk, ēkwā ē sihtōskāmōmāhkāhki itcāhwīnsā kitā kē wāwēcīhiwēmākāki ēkwā mēnā kinwēs ē nāhtā ispāyiki.^{11,12}

Tātoh kēsīkāw kā isi kitāpātchikātēk omā Mistikwāni Miywāyāwin nāwāc mākā kitā kē otihchikātēw ānimā nāwāc kitā ātōskēhēcīk oki kā kosihcīk, kākiyāw āwēyāk kitā miywāyāt, pikwēsi ē itwāt-wāskēwinēt kitā wēcīhēcīk āyisitiniwāk kitā kwāyāsk tohtāhk-wāw kiskinwāhāmātowīnihk ēkwā ēkā ēkwāyīkohk kitā pēkwāhkāmīkīsihcīk.^{13,14} Ēkosi kitā tocikātēk mistāhi poki kitā ātōskātcikātēk pitcāyih ēkwā wāyāwētīnāyīhk Miywāyāwīnihk ēkwā āsīch Mistiwāni Miywāyāwīnihk.

ITĒ ISI PĒYĀK 1: ĀNIHI MĀWĀTCIH

- 1.1 Kitā yāketāniwik wāskāmēyētāniwin omocih tānsi kitā isi wā wihcētāniwik Mistikwāni Miywāyāwin, ēkwā kitā nākinikātēk mistikwāni ākosiwin ēkwā nisowānāhchisowin pikwēspih, ēkwā ēkā kitā māci kitāpāmihcik oki kākoscik ostikwāniwāhk.
- 1.2 Kitā wēchēcik onēkihikomāwāk owākomākānāk, okiskināhāmākēwāk, kēspāk kiskināhāmātowin, ēkwā etcāwinsihk kici onēkānēwāk kitā wā wihcētācik omā Mistikwāni Miywāyāwin āwāsisāk, ēkwā kā misikitsicik, ēkwā oskāyāhk, kitā nēki nāhwāw omā ākosiwin ēkwā kitā kipihtināhwāw nisowānāhchisowin pikwēspih ēkwā ēkotā kiēspāyhocik māyāwāc kēkwāy moyēyētāhwāwi.
- 1.3 Kātoskāniwik itā kitā miywāsik Mistikwāni Miywāyāwin kici.
- 1.4 Kitā mākisihtāniwik ānimā kēsi kāskētācihk kihcēyāyisāk, owāhkomākānāk, it ākā pāmihcik oki, ēkwā itcāwinsihk kici kitā wāwihcītācik Mistikwāni Miywāyāwin āwēyāk kāti kihtiyāyiwit, kitā kipihtinikātēk Mistikwāni Ākosiwin ēkwā Nisowānāhchisowin pikwēspih nāhipāyiki, ēkwā ēkotā tā ispāyihocik mēyāwāc kēkwāy moyēyētāhwāwi.

ITĒ ISI NĒSO 2:

Mēnowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin kākiyāw āyisitinew pokānā ē itwāt-wāskēwinēt ē wētokihtāhk omā Mistikwānāhkosiwin ēkwā kotākā ākosiwinā ēkwā kitā kistēyimiht.

Ēyākomā Mēnowāyāwin kētcikātēk, tās-koc ē pimotāniwik mēskānāhk āwēyāk kitā āti miywāyāt, ēkosi wēyāwāw ēyākonik kākoscik kitā nāwāsonāmāsiwāk ānimā kēkwāy kitā wēcihikocik māskihkēyā āhpo kāwē wēcihikocik kitā niywāsiniyik ēkwā kitā nāhēyētāhk-wāw opimātsiwiniwāw. Kēyām ātā omā ākosiwin ē kipihtinikotcik.¹⁵ Mēnowāyāwin omā mistāhi sihtoskātcihkātēw kitā wēcihikot āwēyāk ēyākwēyēw omā mēskānāw kāpimāhāmēt.

Ēkwā ātiht oki kē tākāmikisicik, tās-koc ē wēcihiwēcik mēnowāyāwinihk isi, mākā ēkā mistāhi mēnā ātiht tās-koc ē kipiskākomāhkāhk kēkwāy. Tās-koc omā kākēpātsiwin ēkā ēkē nistohtāhk-wāw omā mēnowāyāwin ēkwā kitākē wāskāwētōtāhk-wāw.^{16,17} Tās-koc ēsā kitwēt-wāniwik ēyākonimā pēyākwān ē 'nānātāhiwihcik' kitēt-wāniwik. Nāmoyā mēnā ē itwāniwik ēkā āwāsimē māskēkiyā kitāpātāhki kitā mosci sāsihtoskātōnāniwik poki. Nāmoyā ēkosi ē itwāniwik. Mākā mēnowāyāwin āyisk ē wāhwēcihēcik āyisitiniwāk kitā nāwāsonāhk-wāw opimātsiwiniwāw, ēkwā kitā tāwināmāhcik tānāwāsonāhk-wāw ānimā kēkwāy kā nitāwēyētāhk-wāw.

Tāpitāwēyimowin ēkotā kocihpāyic mēnowāyāwinihk, kāwēcihiwēk nāwāsonikēwin, kistēyimisowin ēkwā tāpwēwākwēyimitowin kitā wēcihiwēmākān Cihkāmātcihowinihk āwāsisāk kici ēkwā kētēyāyāk tās-koc mēnā kihciyāyisāk ohi ākosiwinā kā āyācihk. Mēnowāyāwinihk isi isowēpinikāniwiki kitā wēkomāhkān itē isi wēcēwākānihtowinihk- āniki kici kā pākitināhk-wāw kēkwāy, owāhkomākānāk, Onēkihikomāwāk, ēkwā kā ototēmīt āwēyāk ānihi- kitā sihtoskāk-wāk āniki omā mēskānāw kā pimitsāhāhk-wāw mēnowāyāwinihk isi ēkwā cihkāmātcihowinihk.

Tāpitāw kistēyimāyāhk-wāwi āyisitiniwāk ostikwāniwāhk kākoscik, ēkosi kihci ēyāko ānimā ē nātcihkātēk mēnowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin. Kā nākāskākēmāhkāki nāihi- tās-koc kā isi kitāpātāhk-wāw ātiht oki, āhpo tānsi kā isi wāskāwēcik, āhpo ohi tānsi kētāpicik- ēyākonī ohi kici āyisitinew pētōs kā isi kitāpāmiht ākosihst ostikwān cāhpāsis ē āyiht. Ēyākonimā poki kitā kipihtinikātēk.

Iyikohk mētcēt oki kākoscik ostikwāniwāhk, kipāhotowikāmikohk ē āsowāsocihk, ēkosi mākokih kitā kistēyimihcik, ēkwā pēyākwān kitēsi pāmihecik omā kēkwāy kā pākitinikātēk kā wihcihiht āwēyāk tās-koc kotākāk āyisitiniwā otā Kānātā kitāskēnāhk. Kitā kotcētāniwik kitā nihtāstāniwik ānimā ākihtāson oki ostikwāniwāhk kākoscihk kā kipāhocik ēkosi mākā kitā sohki nāwāc koycihtāniwik. Ēkwā itā nohtāw kā kitā pātcikātēk omā Mistikwān Miywāyāwin kā pākitinikātēk kēkwāy ēyāko kitā pā pēkiskwātcihkātēk.

ITĒ ISI NĒSO: KIHCI ĀNIHI

- 2.1 Tā kwēskipitchkātēk oyāsowēwin ēkwā ānimā kēsi wāskāwētocihkātēk kēkwāy mēnowāyāwinihk ēkwā cihkāmātcihowin oki kici āyisitiniwāk pēkwēsi ē itwāt wāskēwinihcik kā mosihikotcik omā Mistikwānāspinēwin. Mēno owākomākāniwāwā, onēkihikowāwā
- 2.2 Kitā wēsāmihcik oki ēkosi kē tāspinihcik wēstāwāw kitā oyāsiwātāhkwāw omā kēkwāy ēkotē isi kā pākitinikātēk.
- 2.3 Kitā opinikātēk kistēyēkikēwin okicih ostikwāniwāhk kākosicikh.
- 2.4 Kitā nihtinikātēk ānimā ākihtāson kākipāhikāsocik oki ēkā kātāwā kēsāyācik āhpo kāwē isāyācikh, ēkwā kātāwā tēsi wēcihēcikh ānimā isi āwēyāk kā wēcihit ēkosi kēsāyāt āniki sāsāy mēkwāc ē kipāhocikh.

ITĒ ISI

Kitā wēcāsik kitēsi kātcihtināk ānihi tāhto māmāwi wēcihikowin
ēkwā nānātāhowēwinā, sihtoskākēwinā, ispē ēkwā kēspin
āyisitiniwāk nitāwēyētāhwāwi.

Wāyāw kipē itotānānāw omā kāpē ātoskātāmāhk Mistikwāni Ākosiwin otā KānātāMākā kēyāpitc ē pāpiskihtinikātēk ēkwā ēkā mistāhi soniyāw ē pākitiniht, ēkosi māmwāc kikē nākiskēnānāw ānihi oki Kā kosicik kēsi nitāwēyētāhwāw otā Kānātā. Āyisiyiniwāk otā Kānātā kā kikiskācocik ohi ākosowinā-Pikwēsi kētāwāwāskēwininihcik ēkwā iyikohk kākosicik- ēkwā mēnā owētokēmākāniwāwā kitā kē sēmāk kāticināmāsocik ānihi tāhto ē ētākwāniyiki kitocih wēcihēcik, Nānātāhowihwēwinā, ēkwā sihtoskākēwinā, tāskoc kitā kē isi māmīsēcik kēspin kotāk ākosiwin tāskoc otihāspinēwin kitā otihtinikocik āhpo māncōhsā kitā mowikocik.

Mistikwānāspinēwinihk is wihcihiwēwinā, nāntāwihwēwinā, ēkwā sihtoskākēwinā, nānāhtohk ēkwā misiwētē pākitinikātēwā pokāniki ākosiwin kātōskātāhwā kici. Āniki kā nitā wēyētāhwāw tāwēcihēcik, omā ānohc ēkotā kāstēk wēcihiwēwin mistāhi āyāpināhwān. Ēkosi mēnā itēyētāmwāk āniki ēyākoni kā pimipāyētācic kihci mitāhtāt-o-mitānāw āniki oti kā wēcihiwēcik, kā nānātāwihwēcik ēkwā kā sihtoskākēcik ānihi kā nitāwēyētāmiyit. Kēyām mākā ēkā pēyāk kitā kē “nāhiskākēk kēkwāy” mākā kitā kākwē isihtāyāhk, pokānimē iskwātēm kitā pihtokāhikot āwēyāk kitā kātcihtināk kitā wēcihit māwāci ē isi nāhiskākot, ēkwā māwāci ēkā kitā mēstinikēpāyik.

Kēnitāwēyētēnānāw “kātāwā ē itākotēk” isi wāskāwēwin ēkosi āyisitiniwāk kitā wēcietāhcik kitā kātcihtināhwāw kēkwāy māwāci āwēyāk kā wēcihēt, kā nānātāwihit, ēkwā kā sihtoskāt omā kā nitāwēyētāhk. Ēkwā pāpētos ānihi kāwē wēcihikot kitā wēcētāht kitā pimotēhot pāpētos tāwāpāmāt kātēsi pētosi āyāt. Kākiyāw āyisitinew pāpētos mēskānāw pimitsāhām miywayāwinihk isi. Ēkwā kātāwā isi ānihi kāwē āpātcihtāt māmāw kitā wā wēcihitōmākāniyiki kāwēcihit, kā nānātāwihit, ēkwā kā sihtoskāt mākā wēyā ānā āyisitinew ē isi nitāwēyētāhk poki ānimocih itowāk mistikwānāspinēwin kāyāht. Pāpētos ētāwinā, pāpētos kēkwāy āyāwāhk kitā nākiskāhwāw kēkwāy kāwē kotcihikotcic.

Ē misiwēyāk omā itā āwēyāk ostikwānihk ākosit kā kici wēcihit, ēkwātowāhk kitā sā sākāpēkāmok misiwē ētāwinihk, ēkwā kotākā wēcihikowēwinā. Māskēkēwitininiwāk, okiskināhāmākēwāk, simākānisāk, ēkwā kiwēs āwēyāk it ākā kānāwēyimiht oki kitā kē wāwēcihitocik ēkwā mistikwāni nānātāhiwēwā, kitā nāskwēwāsētācic omā āyisitiniwā kēsi nitāwēyētāmiyit. Nāwāc kākiyāw kēkwāy māwāsikonikātēki mistāhi nāwāc kēkwāy tā kāskētāniwin mēnowāyāwin kici; ēkā tā nohtēpāyiki māskēkiyā, ēkwā kātāwā isi kitā wēcihēcik oki, tākākēskimihcilk, ēkwā tāwā wēcihikotcic wēcāyiwāwā, mēnā tāwēcihikwāk ātoskēwinihk ēkwā āyāmihcikēwinihk isi.

ITĒ ISI NISTO 3: KIHGINĀC ĒYĀKONI

- 3.1 Kitā yākāstāniwiyik āwā
miywāyāwinihk kātoscēt kitā
wēcētāht mistikwāni miyāyāwin.
- 3.2 Nāwāc mistāhi kitā kē
kātcihtināhwāw oki ētāwinihk
kāyātcik ohi kāpākitinikātēki
pokāwēyāk ē itwātāskēwiniht kici.
- 3.3 Nāwāc kitā wēcāsik āwēyāk
kitā kātcihtināhk itā kwāysk
āwēyāk kāwāpāmiht, ēkwā kā
miyoscik māskēkēwitiniwāk,
kā miywāsik nānātāhiwewēwin,
ēkwā sihtoskākēwin kātēsi
nitāwēyētāhwāwi āniki kwāyāsk
kākosicik ostikwāniwāhk kā
nāhētāwāhk itā kitā kē miywāyācic.
- 3.4 Kitā nisitāwinācikatēk iyikohk ē
wēcihikotcik wēcāyiwāwā oki
ēkosi kēsāyācic
- 3.5 Wāskāhikānā kitā mēyēcik, ēkwā
kitā sihtoskācic, kitā pāmihisocik
tātoscēcic, āhpo tā āyāmihcikēcic oki
kākosicik ostikwāniwāhk ēkwā kitā
wēcihimiht owētōkēmākāniwāwā.

OTĒ ISI NĒYO 4:

Kitā nihtinikātēki ānihi kitā kē wānāhčikēmāhkāki ēkā kitā kipiskācocik oki kitā kātcihināhwāw kitā wēcihēcik ēkwā mēnā nāwāc sohkih ēkwā sikwāc kitā māsihkikātēk omā kēsi nitāwēyētāhwāw ocēnāsihk ēkwā Kēwētinohk kici āyisitiniwāk.

Kākiyāw āwēyāk otā Kānātā kitā tāwināhmāht pikwēsi kāwē tohtāhk miywāyāwinihk isi ēkwā cihkāmātcihowinihk. Ānohc āyisk nāmoyā kākiyāw āwēyāk pēyākwān isi pāmihāw.

Ēkwā omā itē kā isikāpāwināniwik, nāwāc sohki ē kitāpātcikātēk omā tānsi tākē tocihkātēk Mistikwānāspinēwin ānikocih kēsi kāpāwicik kitā kē wihci kātcihināhwāw omēyēw isēyāyāwin, āhpo āniki ēkā mistāhi kā nākātēyinēcik ēkosi kitā kē itāspinihcik. Ānimocih osām ētokē ēkā kātāwā itā ē wēkihkicik, ē kitimāki pāmihocik, āhpo itē kākē otohtēcik, kākē pē isi pāmihēcik, ēkwā mēnā kēkwāyēw kā kē pihtotēcik omā āškiy, āhpo kēwētinohk kā wēkihcik, āhpo oti mēnā ēkā mētcēt kā nisitohtāhkocik (Ākāyāsēw āhpo Pāhwāyis) āhpo mēnā tānimātohwā iskwēw āhpo nānpēw āhpo āhpihtāw āyi.

Kēkwāyā ohi tāskoc āwēyāk kā kiti māki pāmihot, ēkā kāwēkit, āhpo ēkā kākē miskāhk ātoskēwin, āhpo kākākwē āyāmihcikēt, ēyākoni ohi kitā kē wēcētāmākwānā Mistikwāni ākosiwin, ēkotā kici āwēyāk kitā kici ēkā kāyāwā isāyāt. Otē Kēwētinohk ēkwā wāyāw kāyāki ēhcāwinsā, āskāw nānwāc miywāsin nipi, ēkwā mēciwin ē mistāhkētēk ēkwā ēkā māskekewitiniwāk ē itāhcik, ēyākoni mēnā kēkwāyā wē wānāhčihkēmākwānā. Onēkānēwāk poki pokāniki kitā nitāwēyimāwāhk kitā kwēskātācik kēkwāy ākosowinihk isi. Ēkosi kwēskātāwāwāwi kēkwāy, nāmoyā ēkwā mētcēt o tāskānāhk kitā āyāwāk.

Āyimān mēnā kitā kātcihtinikātēki ohi wēcihikowinā mēcēt kici. Māmēcētowā āyisitiniwāk tā nāhēyētāhwāw omā kēsi nānātāhiwēcik ēkwā kā sihtoskātci. Oki kēkwāy kā pākitināhwāw kitā itinēsicik poki pā pētos ohi āyisitiniwā kici, pā pētos kā isāyāmiyit, nāpēw ēkwā iskwēw āhpo āhpihtāwāyihk, ēkwā kā kē isi pāmihimiht otāhk. Ēkwā mēnā āniki ēkā mēcēt kā nisititāmiyit opēkiskewēwiniwāw. Ākāyāsēwāk āhpo Pāhwāyisāk) kotākā mēnā āyāmowinā.

Ēkwā mēnā Mistikwāni Miwāyāwin kitā sā sihtoskikātēk kihciwāk, miswētā oki kā pākitināhwāw kēkwāy kā ātoskēcik ētāwinihk. Miywāsin kit ākā kotcihtāniwik omā kāyās kiskēyētāmiwin, isihcikēwinā, kākē is kitā pāmiht āwā ostikwān ēkā kā miywāyāt, oki kākē miskākātcik ākāmihk kihcikāmihk, kā pētāmocik, āhpo pāpētos itowāhk āyisitiniwāk, ēkwā mēnā wētāwāw kitā wēcihēcik oki kā ātoskēcik.

ITĒ ISI NĒYO 4: KITCINĀC ĀNIHI

- 4.1 Omā kā oshitāniwik kēkwāy nāwāc kitā miywāsik āhpo itā āwēyāk kāwēkit, ēkotē isi kitā itāpināniwik omā Ostikwān āwēyāk kāwē nānātāwihit.
- 4.2 Kitā oyāstāniwik nāwāc kitā miywāsik omā it ākā pimpāyētāniwik omā Mistikwān Onānātāwihiwēwin oki kici opāmih kkici tākosihkwāw, Kā pētāmocik, āhpo pā pētosihtowāhk āyisiyiniwāk
- 4.3 Kitā māsikhātcihtātēki ohi Mistikwānihk Āwēyāk kākosit otē kēwētinohk ēkwā wāyāw kāyāki etcāwinisā.
- 4.4 Kitā sohkāhk omā kā isi wāskāwētocikātēk Mistikwāni Miywāyāwin, oki kici opēkiskwēwiniwā ēkā mihcēt kā nistotāmiyit etcāwinisihk (Ākāyāsēwāk āhpo Pāhkwāyisāk).
- 4.5 Kitā pēkiskwātcikātēk Mistikwāni Miywāyāwin oki kici Nāpēwāk ēkwā Iskwēwāk āhpo āniki Āhpitāwāyih.

ITĒ ISI NĒYĀNĀN 5:

Kitā wētātoskēmihcik Nēhiyāwāk, Āyiskēmēwāk, ēkwā Āpētāwikosisānāk Māhti tānsi omā wēyāwāw Mistikwāni Miywāyāwin kā pākāmiskācocik, āyāhk kici omā pētos ē isi ētinēwiticik, ēkwā mēnā otāsotāmākēwiniwāwā ēkwā otinēwiniwāw.

Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk, ēkwā Āpihtāwikosisānāk kēsih nisihtotāhkwāw āskiy, pimātsiwin, mistāhi wēcihiwēmākān tānsi kāwē isi wēcwātcihpāyik omā Mistikwāni Miywāyāwin otā Kānātā. Omā nistāmihi kēkwāy kāstāniwīk otā Tākētocihkātēk, kākiyāwēyāk kici ē miywāsik otā Kānātā, tāskoc mēnā ānihi kotākā kā māmiskocihkātēki Tā wāskātētocihkātēki omā Tākētocihkātēk it ākā māsināhikātēk, ēyākoni mēnā Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk ēkwā Āpētāwikosisānāk kici.

Ēyākonimā kētisāhot āwēyāk kitā kē tocikātēk, ēkotā kikihi Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk, ēkwā āpētāwikosisānāk kici kēkwāy. Ēkotā ē nistāwinācihkātēk omā otcihcihkēwiniwāwā oki ēyākonik āyisiyiniwāk ēkwā tānsi kākē pē isiyāyācīk, tāskoc mēnā otāsotāmākēwiniwāwā ēkwā oyāsiwēwinā wēyāwāw kici. Mēcēt kēkwāy pēyākwān nistāmiyāyāw oki kici Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk, ēkwā Āpitāwikosisānāk otēnāhk ēkwā opimih kā wēkicik, ēkwā mēnā ohi kā nāyētāwāhki kā mosihikotik oki Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk ēkwā Āpihtāwikosisānāk kēyām pikwētē kā wēkicik.

Ānimā tākē totcihkātēk kē nistāmāstāniwin wē wēcihpēkiskwēmihcik oki Kānēkānihcik Nēhiyāwāk Āyāskēmēwā kā Nēkānēstāwātcik, ēkwā Āpitāwikosāniwi Kimāwāk mēnā āniki kā Piskētsicik Āpētāwikosisānāk mēnā Nēhiyāw Iskwēwā Kā Nēkānēstāwātcik. Ēkwā kotākāk kēkwāy ē kitāpimikocik ēkotā tāskoc ānihi wāskāhikānā Friendship Center Kā isi yēkātēki miswē isi Kānātā.

Omā Tātocikātēk mistāhi sohki wētāmāwāhk oki iyikohk Nēhiyāw āk, Āyāskēmēwāk, ēkwā Āpitāwikosisānāk ēnohtē miywāyācīk ānimoci kākē isi pāmihēcik kiskinwāhāmotowinihk, kākē ā otinēcik āwāsisāk ēkwā pētos kākē isi kitimāhēcik ēkwā otcāwāsimsiwāwā kā pākāmiskācocik ēyākoni kēyāpitc. Kitā Nānātāwihocik, Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk ēkwā Āpitāwikosisānāk-pikwētē ē āyātcik- tā wēcētātcik tā kācihtināhkwāw ohi Kā pākitinikātēki Nēyiyāwāk Isicikēwinā kici, ēkwā nānātāhiwīwēwinā oki onēkānēwāk, Nēhiyāwāk, Āyāskēmēwāk, Āpitāwikosisānāk tā wēcēsihkēmātocik. Ēkwā mēnā misiwēsi okimāwinihk kitā pēkwātcikātēki ohi Pētos āwēyāk kēsi pāmihit, Pimāyihisowin ēkwā kitimāki pāmihowin.

Nāmoyā misiwētē nisowānātcihisowin kā ispāyik ohi Nēhiyāwi, Āyāskēmēwi, āhpo Āpitāwikosāni ētcāwīnsā mākā mēcēt ē nākiskāhkwāw. Misiwētē mākā kitā miskocikātēki.

ITĒ ISI NĒYĀNĀN 5: KIHCI ĀNIHI

- 5.1 Nēhiyāwāk isi Kāpimāyāk:
Kitā māmāwātāniwiki ohi itā
āwēyāk kocih wēcihit Mistikwāni
Miywāyāwinik (Mistikwāni
Nānātāwihiwēwin ēkwā pākwāntā
kēkwāy kā pātcētācīk) wēyāwāw kici
Nēhiyāwāk kāyās mēnā tānsi kākē
wēpinikēcīk, ēkwā mēnā ānohc.
- 5.2 Āyiskēmēwāk isi Kāpimāyāk:
Kitā māmāwātāniwiki ohi itā
āwēyāk kocih wēcihit Mistikwāni
Miywāyāwinik (Mistikwāni
Nānātāwihiwēwin ēkwā pākwāntā
kēkwāy kā pātcētācīk) wēyāwāw kici
Nēhiyāwāk kāyās mēnā tānsi kākē
wēpinikēcīk, ēkwā mēnā ānohc.
- 5.3 Āpitāwīkosāni isi Kāpimāyāk:
Āpitāwīkosānāk kitā opinihcīk kēwē
nāwāc miywāyācīk ēkwā kitā wēcih
kāctihtināhwāw Kitā nānātāhiwiwēcīk
ēkwā tā wēcihēcīk Kā pātcētācīk
pākwāntā kēkwāy mākā isi tākē
wēcihisocīk kiskēyētāmowinihc isi.
- 5.4 Kitā sohki nāskwēwāsīhtāniwik
omā Nēhiyāwāk, Āyiskēmēwāk,
ēkwā Āpitāwīkosānāk otēnāhk
āhpo opimētē kāyācīk Mistikwāni
Miywāyāwin kici ēkwā āsici ānihi
kēkwāyā āyisiyinēw ēkosi kā
wē itiskākot.

ITĒ ISI NIKOTWĀSIK 6:

Kitā Wāskāwētcik Onēkānēwāk, kitā misāk Kiskēyētāmiwin ēkwā māmāwihwēcihitowin pikwēsēsi.

Misiwētā oki Onēkānēwāk, ē kiskinopitikocik okiskēyētāmowiniwāw nāmācē kitā māsihkāhwāw ohi Tākētocikātēk itā kāmāsināhikātēk. Mistikwāni Miywāyāwin nāmoyā “poki” ākosiwin kici, mēnā nāmoyā “poki” kēkwāy kitā nākāskikātēk āhit kici. Kākiyāw mākā omā ē pākāmiskākowāhk pāpētos isi ēkwā mistāhi ē kiskēyētāhwāki pikwētā omā kā pimipāyētāniwik kēkwāy.

Okimāwinā miswē omā āskiy ēkosi tēsi kāpāwicik “māmāw okimāwin” tēsi kitāpāhtāhwāw omā wē oskēwēpāhāhwāw oyāsiwēwinā Mistikwāni Miywāyāwin kici omētā kā pā piskētāpicik onēkānēmowāwā oki āsich. Mēnā, kēyām ātā tipāhāskānihk kici ē kitāpātcikātēk omā Mistikwānāspinēwin kēsi pāminikātēk oti, mākēkwā mēcētwayāk itā oki Okimāwāk Otowā kitāpimihkwāk ēkwā ēkosēsi kitā kē wāwēcihitocik Okimāwinā ēkosi kitā wēcihiwēmāhkān kitā nāwāc miywās ēkotā kēkwāy kākāskētāniwik Mistikwāni Miywāyāwin kici.

Ē tipāhikātēk iyikohk kēkwāy ē kāskētāniwik omā kāti nohwāk, māwāci nitāwēyētākwān ēkwā kākiyāw poki pēyākwān tēsi tipāhāhwāw, kātāwā āhkitāsowinā kitā āpātcitācic. Nēswayāk omā kitocih nātāmāhk ēyāko: nistām, ānimā tānsi kā wē isi nisitāwināmāhk isi kā otinikātēki ohi ākitāsowinā, tāskoc ēsā iyikohk kēkwāy ē āti ispāyik, mākā kitā wēcāsik ēyākonimā. Ēkwā kihtwām, tākē isi nistotāhwāhk ānimā kēkwāy kā mosāhkinikātēk, ēkwā ānimā tānsi kēsi mosāhkinikātēk ānimā kā mosāhkinikātēk.

Omā ēkā mistāhi kā pākitiniht soniyāw Mistikwāni Miywāyāwin kici, kātāwā poki kitā itāstāniwik ēyāko ēkwā omā nitāwāpēnikēwin kitā oyēyēcihkatēk ēkotē tēsi pākitiniht soniyāw kātāwā māwācih tētāpātsiht. Mēnā kitā oyāstāniwiki ānihi kitā pimitsāhikātēki ēkwā āsich iyikohk kēkwāy, nitāwēyētāhwānā nāwāc kiyipā omā kiskēyētāmiwin kitāti āpātāhk ēkwā kitā miywāsik. Nāwāc pāpēyātāhk oyēyēcihkatēki omā kāwē tocihkatēk Mistikwāni Miywāyāwin otātoskēwāk kā nānohtēpāyicik, ēkwā mēnā tānsi oki otātoskēwāk kāwē isi totāhwāw oskāyih kēkwāy āti ētāhwāhki. Ēyāko mēnā poki kihci tā tocihkatēk pētos kitātēspāyik tākāskētāniwik.

Oki āyisiyiniwāk kākoscik mākā poki kitā nēkānikāpāwitcic ēkwā kitā nisitāwinācihkatēk ēyāko soskwāc kitā tāwinikātēk kitā nēkānikāpāwitcic. Mākā kitā kiskinwāhāmātcic poki omā nēkānēwin ēkwā soniyāw ēkotē tēsi pākitiniht oki kēcihwāk, pāpāmih ēkotā ēkwā nisiwē omā kitāskēnāw kāyātcic.

ITĒ ISI NIKOTWĀSIK 6: NISTĀM ĀNIHI

- 6.1 Kitā māmāwi otcihpitci kātēki ohi misiwē Kānātā Oyāsihwēwinā Okimānāhk ēkwā pāpētos it ākā toskātcihkātēk kēkwāy.
- 6.2 Kitā nāwāc miywāsik isi omā kiskēyētāmowin kēsi kā māwāsokinikātēk Mistikwāni Miywāyāwin kici.
- 6.3 Kitā māskāwisihēcik oki Mistikwāni Miywāyāwin kātoskātāhkāwā.
- 6.4 Kitā nēkānāpitcik oki kā wētcēwikocik omēyēw Ākosiwin opimātsiwiniwāk owēcāyāmākāniwāwā āsicih omā kāwē oyāstācik, āhpo kāwē oyāstāniwik oyāsowēwin Mistikwāni Miywāyāwin kici.

ĒYĀKONI OHI MĀMĀW KITĀ KĒ TOCIHKĀTĒK

ITĒ ISI PĒYĀK 1:

Ānihi Nistām kāwē Tocihkātēki ēkwā kitā Ātēspāyik

- 1.1 nākātohkēwin tānsi sāsikhkiskikātēk Mistikwāni Miywāyāwin, ēkwā kitā nākāskikātēk Ākosiwin ēkwā Nisowānāhchisowin pikwēspih mēnā kēsi kitāpāmiht āwēyāk kākosiht
 - 1.1.1 tā wāpāhtiyēcik oyāsowēwāk, kātōskēhiwēcik ēkwā pokāwēyāk iyikohk ēmiywāsik Mistikwāni Miywāyāwin itā kātōskāniwik.
 - 1.1.2 Yākāstāniwiki Āyisiyinēw onistotāmiwin tēsi miywāyācik ēkwā kitā cihkāmātcihocik, ēkwā tāsihtōskātcik ētāwīnsā kitā wāskāwēstāhkwāw omā Miywāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin.
 - 1.1.3 Tā yākāstāniwiq onistotāmiwin tānsi tēsi nistāwināhkwāw āwēyāk nāwāc poki nāntāw kāwē isāyāht. Tāntā kitōtināhkwāw sihtōskākēwin ēkwā kitā wēcihikocik.
 - 1.1.4 Kitā kiskinwāhāmātcik oki kēkwāy kātōskāhtāhkwāw kitā nisitāwināhkwāw omā ākosiwin sēmāk ēkwā kitā wā wēcihācīk miywāyāwin ēkwā kitā kipihtināhkwāw mistikwāni ākosiwin ēkwā nisowānāhchisowin tāhtwāw kēspāyihikocik.
 - 1.1.5 Kitā nohtinikātēk omā ēkosēsi āwēyāk kēsi kitāpāmiht, wē yākākimihcih āwēyāk, kā nēyāk kipitnikātēk, ēkwā sēmāk kēkwāy ē tocikātēk tāwēcīhiht āwēyāk, kitā āyiyāmihiht āwā kā kikiskākoht omā ākosiwin..
- 1.2 Owētōkēmākāniwāwā, kākitāpāmikkicik, kiskināhāmātōwikāmikwā, kēspāk kiskināhāmātōwikāmikwā ēkwā ētāwīnsik kici kā pimipāyēcīkēcīk kitā sihkiskāhkwāw Mistikwāni Miywāyāwin āpiscāwāsīsāk, āwāsīsāk, oski pimātīsāk kici .
 - 1.2.1 nāwāc mistāhi sihkōskātōwin onēkihikōmāwāk kici ēkwā āniki kā pāmihihikocik ēkosi āpiscāwāsīsāk kātāwā kitā isi ohpikicīhk āhpo āniki kā āwāsīmē nēsowātsicik.
 - 1.2.2 Kitā nistāwinācīkātēk omā āwāsīs ēkā kātāwā kāwē isopikiht āyisiyinihnāhk āhpo omāmitōnēyēcīkānihk āhpo tēsi sihtōskātcik
 - 1.2.3 Mistāhi nāwāc tānistōtāhkwāhki kiskināhāmātōwikāmikohk ohi kākwākē itōtāhkwāw kākiyāw okiskināhāmāwākānāk wāwēs āniki kākōstātīkocicik.
 - 1.2.4 Mēcēt nāwāc ohi kāsihtōskākotcīk āwāsīsāk, oski pimātsāk ētāwīnihk kici

1.3 Kitā miywāyāniwik Ātoskēwinihk.

1.3.1 wēstāwāw oki kāpimipāyēcikēcik wāyāwētīmāyih okimāwinihk tā pimitsāhākwāw omā (Psychological Health and Safety Standards.)

1.3.2 Mistāhi nāwāc nisitotāmiwin kitā āpshtāhk omā itā kātoskāniwik omā kici ākosiwin.

1.4 Kisēyāyāk, Owākomākānāk, it ākā pāmihit āwēyāk, ēkwā ētcāwinsā kitā sā sihkiskāhkwāw Mistikwāni Miywāyāwin kāti kihtēyāwihk, kitā kipihtināhkwāw ēyākwēyēw mēnā nisowānāhchisowin ē isko kāskētāhcik ēkwā sēmāk kitā kipiskāhkwāw māyāwāt.

1.4.1 Ēkā pētos tēsi pāmihit āwēyāk ēkihtēyāyiwit omēkosih ostikwānihk kākosiht.

1.4.3 Kitā wēcihēcik kisēyāyāhk owēcāyāmākāniwāwā, ānihi kā wēcihikocik, tā nisitāwināhkwāw ohi mistikwāni ākosiwinā, nisowānāhchisowin, kākitimāhit kisēyāyā, kāti kēskwēkihkāt, ēkwā kitā mēyākwāmisināniwik nēyāk.

1.4.2 Kitā wēcihēcik kisēyāyāk kā sēsāwēcik miywāyācik isi ēkwā kitā wēcēwākānicik.

ITĒ ISI NĒSO 2:

Ānihi Nistām kāwē Tocihkātēki ēkwā kitā Ātēspāyik

- 2.1 Kwēskwāsowāniwik, kwēskihwēpinikāniwik mēnowāyāwin ēkwā Cihkāmātcihowin kici. pikwēsi itwāt-wāskēwinicik ēkā kā miywāyācik ostikwāniwāhk owēcāyāmākāniwāw āsihci. 2.1.1 Tā pākitinikātēk omā tāwēcihikot āwēyāk kāti mēnowāyāt ēkwā tānsi tātocikātēk otā Kānātā.
- 2.1.2 Kitā kiskināhāmākāniwik omā Mistikwāni Miywāyāwin oki kici kā pimipāyētācik kēkwāy Ākosiwin kici mēnowāyāwin itēkē isi.
- 2.1.3 Mēyowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin omā kitēsi wāwēyēcihkātēk āhātiht oki.
- 2.1.4 Kēsātc kitā kēsāsowātcihkātēk kēkwāy owā āyisiyinēw kwāyāsk ēkā kātāwā kēsāwāt ēskwā ēkā wāskāmēyitāhk.
- 2.1.5 Ēkosi kitātāstāmāhcik āyisiyiniwāk wēyāwāw kitā oyāsiwātācik āhtiht soniyāwā it kocih pāmihēcik Kānātā isi kātocikātēk
- 2.1.6 Tāwēcihēcik owēcāyāmākānāk tāsihtoskāhkaw mēnowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin, kāwēcihēcik ohi ēkwā mēnā ēkā kitā osām mistāhi ātoskēcik.
- 2.1.7 Kitā wihtāmāhcik oki kā kitāpāmātcik, ohi ēkwā āniki wēyāwāw ēkā kātāwā kēsāyācik, mēnā owēcāyāmākāniwāwā, tānsomā tēsi kitēyētāhkaw kēkwāy kā wihtāmātcik ēkā misiwē tā pāpāmākotēk ēyākoh.
- 2.2 Wēstāwāw oki ēkā kātāwā kēsāyācik ēkwā owētokēmākāniwāwā, kitā oyipāyētācik āwēyāk itā kkici wēcihit ēkā kātāwā kēsāyāt.
- 2.2.1 wēstāwāw kitā oyāstātcik oki ēkā kātāwā kēsāyācik, omā itā kkici pimipāyihēcik, māsīnāhikān kā oyāstāniwik ohi kici ēkwātowāk wāskāhikānā, ēkwā kā kitā pāmiht ohi kākitāpāmikocihk omāmāwāpowā ēsā.
- 2.2.2 Kitā tāwinikātēk āyisiyiniwāk oki ēkā kātāwā kēsāyācik kitā āpitcik itā omā kēkwāy kā pimipāyētāniwik omā Mistiwāni Miywāyāwin. Ēkotā tātoskēcik.

2.3 Kitā kistēyētāmoht oki okāskētāmāsiwiniwāw ēkā kātāwā kēsāyācīk

2.3.1 Kitēkātēnikātēki ānihi āwēyāk
kā wānāhikot ēkā kātāwā
kēsāyāht ātoskēwinihk,
kiskināhāmātowikāmikohk, (kēspāk
kiskināhāmātowin) ēkwā pētostā āsihci.

2.3.2 Ēkā kitā pākitinihcik Simākānisāk
tāwihtāhwāw kēkwāy kipitinātwāwi
ohi kā misihoyit ēkā kātāwā kēsāyāyit.

2.3.3 kitā wāpātcihkātēk oyāsowēwin ēkwā
kātāwā kitētāstāniwik itā ēkā ē tipāstēk
ānimā misiwēskāmik kāpātāhk.

2.3.4 Mēs wātēc kitā āpātāhk mēnoāyāwin
ēkwā kākēskimowēwin ispihc ēsā
ānimā āwēyāk kā māmātcikwāpisot.
Soskwāc ēkā ēkosi tēsi pāmihit āwēyāk
otē nēkān.

2.3.5 Kitā sihtoskātēcīk oki ēkā kātāwā
kēsāyātcīk ēkwā owētōkēmākānowāwā
kitā pēkiskwēstāmāsocīk.

2.4 Ēkē ēkwāyikohk mistāhi kitā kipāhikāsocihk oki ēkā kātāwā kēsāyācīk, Osām mēcēt ātskoc
ānohc mēnā iyikohk tākē kipāhikāsocihk, ēkwā āniki kākīpāhocīk ēkwātowāk, kitā ēkākwāhk
itā kici kitā wēcihēcīk.

2.4.1 Kitā ētāhwāk itā kitā kici wēcihēcīk
oki ēkā kātāwā kā isāyācīk ēkā mistāhi
omā misihowin kitā nākiskāhwāw,
āhpo piskihc oyāsowēwikāmik
ēyākonik poki itā kitā oyāsowātēcīk,
ēkwā pētos tā isi wēcihēcīk oki oskāyāk
āhpo kihcihyāisāk.

2.4.2 Kitā itāhwāk omā āwēyāhk tāskoc
kāwēcīhit ēkā kātāwāk kēsāyāt itā
kā kipāhikāsocihk oskāyāk āhpo
kihciyāyisāk ēkwā māsīnāhikānā
kitā itākwāhki wāyāwētāwāwi kici
tēsi pāmihēcīk.

2.4.3 Ēkwā ānihi kēsi pāmihēcīk oki mitoni
ēkā kātāwā kēsāyācīk, kitā miskikātēk
ānimā itā kātāwāk ēkā kwāyāsk
kākē wēcihēcīk.

2.4.4 Ēkwā āniki wāyāwētīmwāyihk
kāyācīk kipāhotowikāmikohk
ēkosēsi āwēyā kāwēcīhācīk, mistāhi
nāwāc kēkwāy kitā ātoskātāhwāw
pihcāyik kipāhotowikāmikohk.

2.4.5 Kitā kiskinwāhāmātcīk kitā
nisitotāhwāw omā ēkā kātāwā
isāyāwin oki kā pimipāyihācīk tāskoc
simākānisāk, oyāsowēwikāmikwā, āniki
ēkotā kātōskēcīk tānsi tēsi pāmihācīk
misihoyicīh ēkwā āsīcīh tāntā kitā kē
kici wēcihimiht.

ITĒ ISI NISTO 3:

Ānihi Nistām ěkwā Tānsi Kitā kē Tocikātĕk

3.1 Nāwāc mistāhi kĕkwāy kitā kitāpimikkicik oki āhkosĕwikāmikohk kātoscĕcĭk.

3.1.1 Ēkwā oki ākosĕwikāmihkohk ěkwā itā kākitāpāmihcĭk ěkā kātāwā kĕsāyācĭk kākānāwĕyimihcĭk, kitā māmāwiwĕcihitocĭk ěkwā kitā kā kiskinwāhāmātocĭk.

3.1.2 Kitā māmāwi tocikātĕk mĕnowāyāwin ākosĕwikāmikohk, wĕyāwāw kĭci oki ěkā kātāwā kĕsāyācĭk ānihi āsĭcĭh owĕcāyāmākāniwāwā omā kā oyāscĭkātĕk tānsi omā kāwĕ isi wĕcihisocĭk.

3.1.3 Kitā māsināhikātĕk tānsi omā kāwĕ tocĭhkātĕk kāwāpāmĕcĭk, kāwĕ isi pāmihĕcĭk, ěkwā kā isi nānātāwihĕcĭk, āhpo kā sihtoscācĭk oki ěkā kātāwā kĕsāyācĭk, kāpātcĕtācĭk pākwanitā kĕkwāy āhpo kā kāwĕ nisowānācihisocĭk, wāwĕs ci oki wĕyāwāhk kāhkoscĭk.

3.1.4 kitcihnāc āniki ěkā kātāwā kĕsāyācĭk kitā wāpāmihcĭk sĕmāk ākosĕwikāmikohk.

3.1.5 Kitā āpātāhki ohi osāyĭh ětowāhk āpitcĕcihkānā, tāskoc māmātāwāpātcĕcihkānā, kitā wāwĕcihitocĭk, ěkwā kitā wĕcĕtātĕcĭk kitā kātcihtināhkāwāw kĕkwāy, āyisiyĭniwāk kā māsihkāhkāwāw omā Mistikwāni Ākosiwin.

3.2 Kākiyāw āwĕyāk kitā wĕcih kātcihtināhk ěkwā mĕnā kitā tāpitāwi pimpyĕtāniwiki ohi āwĕyāk ěkā kātāwā kĕsāyāt kocĭh wĕcihit, pikwĕsi ě itwāt wāskĕwĭniht.

3.2.1 nāwāc mistāhi kĕkwāy kitā itāhwāk ětāwĭnihk Mistikwāni Miywāyāwĭnihk isi oki kĭci pā pĕtos kā itwāt wāskĕwĭnihcĭk.

3.2.2 kātāwā isi ěkwā kitā tāpitāwi māmāwi tocikātĕk nāspĭc kitā miywāsĭk wĕcihitowĭn, ākosĕwikāmikohk, mistikwāni miywāyāwĭnihk, ěkwā āstĕpĕwĭnihk, pokānā ě itwāt wāskĕwĭnihcĭk kĭci ěkwā ānihi kāpātāhki ěkotā kĭci.

3.2.3 Ēkā kinwĕs kitā pĕhonāniwik omā āwĕyāk kā nohtĕ wāpāmiht pokwĕ tāhtwāskĕwĭnĕt.

3.2.4 Kitā wĕci kātĭcĭnikātĕk kākĕskĭmowĕwĭn oki ěkosi kĕtāpitcĭk kānākātĕcĭcĭk.

3.2.5 Ēkā soniyāw, ěkā kihtākot, kitā kipiskākotcĭk oki oskipimātsāk, āwāsisāk, ěkwā onĕkihi komāwāk, kitā kātcihtināhkāwāw kākĕskĭmowĕwĭn.

3.3 Nāwāc kitā wĕcĕtāht āwĕyāk omā mitoni ěkā kātāwā kĕsāyāt, kitā kwāyāsk kitā wĕcihit, sĕmāk, ěkwā kā nākācĕtāyĭt āwĕyā kitā wĕcihikoht ěkwā kitā nānātāwihikot.

3.3.1 Kitā oyāstāniwiki ohi iyĭkohk āwĕyāhk kāwĕ isi mĕyĭht kwāyāsk nānātāhiwĕwĭnā, ěkwā kā nākācĕtācĭk kāpātsihcĭk pokāwĕyāk kĭci ě itwāt wāskĕwĭnĕt kwāyāsk kākosiht.

- 3.3.2 Mēnowāyāwin ēkwā cihkāmātcihowin tēsi kitā pātcihkātēk oyāsowēwin ēkwā kā tocihkātēk omā āwēyāk sohki kā nānātāwihit, ēkwā kā nākātcētācīk Mistikwāni Miywāyāwin kici kāpātsihcik.
- 3.3.3 Kā wāyāwēt āwēyāk itā sohki ēkē nānātāwihit, kitā nānākātcihit ispih pākitinihcīh ākosēwikāmikohk kici ēkwā ēkotā kici ētāwinihk ānimā kocih kitā pāmihcik ēkā kātāwā kēsāyācīk, ēkotā tocih wāpāmiht.
- 3.3.4 Kākiyāw āwēyāk kitā kē kātcīhtināhk māskēkēwā kitā wēcihtāt.
- 3.3.5 Ēkā kitā nākāskākomāhkāk kēkwāy pā pētostā kā nānātāwihēcīk oki āwāsisāk, oskāyāk, ēkwā kisēyāyāk. Kitā sāsākāmokih ēyākonī.
- 3.3.6 Kitā māmāwiwēkocīk āniki kātōskātācīk ēkā kātāwā kēsāyāyit ēkwā kisik nātāw kēsi māskisiyit āhpo opitcāwēstikwānāniyīk kākosiyit, ēkwā nāwāc mistāhi kiskēyētāmowin kitā kākwē āyācīk ēyākonīk kātōskātācīk.
- 3.3.7 Māmāwi kitā pākitinikātēk kēkwāy āniki kici ēkā kā miywāyācīk ēkwā āniki pākwānitā kē tāpācihtācīk kēkwāy kā kwēkwēpihtotāhkāwā. (Nēso ākosiwinā tāskoc ē āyācihk).
- 3.4 Kitā mistāwināhmiht ohi wēcāyihyāwā tāskohc mistāhi ē wēcīhiwēyit miywāyāwinihk.
- 3.4.1 Kitā wēcīhimiht wēcāyiwāwā kā kāskētāyit kitā wēcīhikotcīk, pā piskihc āhpo itā ēyākonīk kā pimipāyēcīkēcīk.
- 3.4.2 Kitā wāwēcīhitocīk oki pēyāk oskān wēcāyiwāwā.
- 3.4.3 Misiwē omā kitāskēnāw ē nistāwēyētāhkāwāhki ohi kitā pimitsāhikātēki kā kiskināwāpātcīhkātēki, kitā wāwēcīhātēki ohi wēcāyiwāwā it ākā pimipāyihisoyit.
- 3.5 Oki kākoscīk ostikwāniwāhk kitā wihcētācīk kitā kātcīhtināhkāwā wāskāhikānā ē kātāwā ē isētāniwiyīki ēkwā ātoskēwinihk ēkwā āyāmihcīkēwinihk isi wēcīhikowin. Ēkwā nāwāc kitā wēcīhimiht owēcāyāmākāniwāwā.
- 3.5.1 Kitā miywāsiniyit it ākā wēkicīk ēkwā kitā kitēyimihcīk oki ēkā kātāwā kēsāyācīk.
- 3.5.2 Sēmāk wāskāhikānā “nāwāc” kitā miskāmātcīk oki kā pāpāmi āyātēcīk, ēkā kā owēkicīk ēkā oki kātāwā kēsāyācīk.
- 3.5.3 Kitā sihkiskātēcīk oki ēkā kātāwā kēsāyātēcīk kitā kiskināhāmākowiscīk āhpo tātoskēcīk.
- 3.5.4 Kitā yākisētāniwīk Kāmāskiscīk kāwēcīhēcīk, kitā kikāyēcīk ēkā kātāwā kēsi āyācīk. Kā wānāhikotcīk soniyāwā kitā ēkātēnāmiht soskwāc kitā ātoskēcīk āhpo kitā kiskināhāmākowiscīk.
- 3.5.5 Soniyāwā tāmēyimiht kāwēcīhikotcīk, tāwēcāsīk tā wēcīhēcīk ēkwā koyāsowātēcīk.

ITĒ ISI NĒYO 4:

Ānihi Nistām ēkwā Kēkwāy Tākē Tocihkātēk

- 4.1 Mistikwāni Miywāyāwin kitā kitāpātcikātēk omā kākiyāw kēkwāy kā ātoskātēkātēk kitēsi miywāsik pimātsiwin.
- 4.1.1 Kitā sihkiskātēk Okimāwin
Onēkānēwāk kitā māmāwomāhkāw
wihkowin omā pēyākwān kāwē
isi pāmihēcik āyisiyiniwāk kēsi
pimātcihisocik mēnā topinikātēk
mistikwāni miywāyāwin.
- 4.1.2 “Pēyākwānitowāhk miywāyāwin”ēyāko
kitā āpātāhk oskāyihk oyāsowēwin
koyāstāniwik mākā pēyākwān
isi oki kotākāk āyisiyiniwāk
kitā nākātohkātēk.
- 4.1.3 Kitā sohkāhk omā nitāwāpēnikēwin,
nāwāc mistāhi kitā nistotāmāhk omā
kēkwāy ē nitāwēyētāhkāw ēkā
kātāwā kēsāyātēk.
- 4.2 Kitā miywāsik nāwāc itā kocih wēcihēcik oki opimē kkici tākosihkwāw, kāpē misākātēk, kāpētāmocik ēkwā pā pētositowāk, omisi kētāspinēcik.
- 4.2.1 Kēspāk kiskināhāmātowin nāwāc kitā
nistāwinācikatēki ānihi ētātēyimowinā
ēkotā kocihpāyiki āyisiyiniwāk
kici otsihcihkēwiniwāwā.
- 4.2.2 Tāwēcāsik kiskēyētāmowin
tāmiskikātēk, pētos āyāmowin
ēmāsināhikātēk itā.
- 4.2.3 Kāyāsi kiskēyētāmiwin,
isihcikēwinā, nāwāc pēyāhtāhk kitā
nānākātēyēcikatēki omā mistikwāni
miywāyāwin kā pisiskēyēcikatēk māhti
kitā kē wēcihiwēmāhkāk.
- 4.2.4 Tā sihtoskātēk opimētē kici, kā
pētāmocik ēkwā pā pētos āyisiyiniwāk
itā kā māmāmāwāpītcik māhti tānsi
omā wēyāwāw omā mistikwāni
miywāyāwin kā pākāmiskākotēk.
- 4.2.5 Kitā oyāstāniwik tānsi omā
kāwē isēcikāniwik Mistikwāni
Miywāyāwinihk misiwē oyāsowēwi
tipāhāskānihk oki kici pētostē kā kici
tākosihkwāw opētāmowāk, ēkwā
pā pētos āyisiyiniwāk wēstāwāw oti
kitā kākwēcimēcik.
- 4.3 Kitā māsikātēki ohi Mistikwāni Ākosowinā Kēwētinohk ēkwā pākwātēcih Ētāwinā.
- 4.3.1 Kitā miywāsik nāwāc pimātsiwin
mistikwāni miywāyāwinihk isi, tā
nānāpātcēcihkātēki wāskāhikānā,
nīpiy kitā pimākotēk, ēkwā mēcihwin
kitā wihtākētēk.
- 4.3.2 Tā māsinahikātēk tānsi māwāci
kitēsi miywāpātsit āwā soniyāw
ēkosi mēnā nāwāc kitā itākwāhk
mistikwāni miywāyāwin.
- 4.3.3 Kitā osihtāmātēk oki Mistikwāni
Miywāyāwinihk kātōskēcik
wāskāhikānā māhti ēkosi kinwēs
kitā kisācihcik kēwētinohk ēkwā
pikwācāyihk ētāwinsā kāyāki.
- 4.3.4 Kitā kiskinwāhāmātēk Mistikwāni
Miywāyāwinihk isi kihciwāhk
Āyisiyiniwāk āti tāwāhki
ātoskēwin Kēwētinihk āhpo
pikwātēcāyik ētcāwinisā.

- 4.3.5 Kitā sihkiskāwihcik oki Kēwtinohk ākyātcik ēkwā pikwātcāyihk ētcāwinsā, kitā oyāstācik, ēkwā kitā pimpāyētācik Mistikwāni Miywāyāwin kātoskātācikātēk wēyāwāw tāwēcīhikocik.
- 4.3.6 Kitā wāwēcīhitotcik kā misākih otēnāwā ēkwā kā pisāsīhki ēkwā tā pā pēkiskwātītocik ēkwā mēnā ohi pāpētos tipāhāskānā Mistikwāni Miywāyāwin itā kkicīh pimpāyētāniwik omā āwēyāk kitā pīmotēhot kitā nitāwi nānātāwīhit kā miyosiyit māskēkēwitiniwā kā nitāwīh wāpāmāt.
- 4.4 Sohki nāwāc kitā nāskwēwāsīhtāniwik omā kēsi nitāwēyētāhkāwāw Mistikwāni Miywāyāwinīhk oki ētcāwinsīhk ēkā mēcēt kānitotāmiyit otāyāmiwiniwāw (Ākāyāsēwāk ēkwā Pāhkwayīsāk)
- 4.4.1 Oki ēkā mēcēt kā nīstotāmiyit otāyāmiwiniwāw, kitā wēcētācīhk kitā kātcitīnāhkāwāw omā māsināhikātēk kiskēyētāmiwin, ēkwā wēcīhikowinā ēkwā nānātāwīhiwēwin.
- 4.4.2 Kitā Tocīhkātēk kitā nīstāwinācīk, ēkwā kitā kiskīnwāhāmāhtcīk, kitā mītcīhminēcīk oki kātoskātāhkāwāw Mistikwāni Miywāyāwin kā nīstohtāhkāwāw ohi āyāmowinā ēkā mīstāhi āwēyāk kā nīstohtāhk.
- 4.5 Kitā pēkiskātīkātēki ohi kā isi nitāwēyētāhkāwāw oki nāpēwāk ēkwā iskwēwāk āhpo āhpētāwāyāhk.
- 4.5.1 Kitā māhkisētāniwik omā nīstotāmiwin kīcī pā pētos isi kēkwāy ē nitāwēyētāhkāwāhk nāpēwāk iskwēwāk ēkwā āhpītāwāyīhk ānīkī kāyācīk.
- 4.5.2 Kitā pākītinīkātēk Mistikwāni Miywāyāwin wēcīhikowin āyāhk kīcī kitā pēyāhtāk itotāhcīk nāpēwāk, iskwēwāk, āhpo ānīkī LGBT Āhpētāwāyīhk kā nēpāwicīhk.
- 4.5.3 Iswēwāk oki kēkwāy kā pāhkīsīmīkocīk ēkā kātāwā kātī wē isāyācīk, ēyāko kitā wīhkoscīhkātēk, omā ēsā kitā māki pāmīhowin, kā pāmīhāwāsocīk, ēkwā kā nānohtīnīhcīk.
- 4.4.5 Ohi LGBT kā mā māmāwāpicīk kitā sohkiskāmoht opēkiskwēwiniwāw, omā kīcī āwēyāk kēsi kitāpāmīht ēkā kātāwā kēsāyāt ēkwā kitā wēcātōskēmīkocīk Mistikwāni Miywāyāwin kātoskātāmiyit kitā sihtōskākkīcīk.

ITĒ ISI NĒYĀNĀN 5:

Ānihi Nistām ēkwā Kēkwāy Kitā kē Tocikātēk

- 5.1 NĒHIYĀWĀK KICI KĒKWĀY: kitā oyāstāniwik wāwēcihitowin oki Mistikwāni Miywāyāwin Kātoskātākwāw (miywāyāwin ēkwā āstēpēwin) kici Nēhiyāwāk, mēnā omā kāyās kēkwāy, kākē tocikātēk, isihcikēwinā, ēkwā mēnā ānohc kā tocikātēk.
- 5.1.1 Kisiwāk nāwāc kitā tāpitāwāh omā kātoskātcihkātēk Mistikwāni Miywāyāwin, nānātāwihiwēwin, ēkwā sihtoskākēwin Nēhiyāwāk kici kāyās is kēkwāy isihcikēwinā āhpo ānohc kēsi wēpinikāniwik.
- 5.1.2 Kitā pā pāmi itsāhikātēk ēkwā kitā āsonāmātonāniwik oki kihtēyāyāk kēsi kiskēyētāhkāwāw kā miywāsiniyik āhpo mēnā ohi ānohc kiskēyētāmiwinā kitā mā māmāw wēcihitocik ēkwā kitā nistāwināhcik kisēyāyāhk.
- 5.1.3 Kitā sihkiskikātēk ēkwā kitā nisitāwinācihkātēk omā kihciwāk ētāwin ēkwā kiskēyētāmiwin ēkotā kocihpāyik ēkwā wēyāwāw oki kihciwāk kitā opinihcik kitā yākisētācik Mistikwāni Miywāyāwin.
- 5.1.4 Kitā yākitwāwiht okiskēyētāmiwiniwāw ēkwā onākācihtāwiniwāw, ēkwā kitā oyotinihcik ēkwā kitā mitcihminēcik pikwātowāh kātoskātāhkāwāw omā kēkwāy kitā kē āniki totāhkāwāw ānihi isēcihkēwinā kā kitēyimikoht āwēyāk, ēkwā nānātāhiwēwinā, sihtoskākēwinā Nēyiyāwāk kici.
- 5.1.5 Misiwē omā āskiy okimāwāk, ēkwā tipāhāskānikimāwāk, kēwētinohk tipāhāskānā, ēkwā Nēhiyāw itā kokimāhkāniwitcik, kitā sihtoskātcihcik kitā māskāwikāpāwicik omā kā wā wēcihitocik kitā miywāsik nāwāc omā Mistikwāni Miywāyāwin ēkwā āsicih ānihi ēkotā kā kici ātoskēmāhkāki.
- 5.2 ĀYISKĒMĒWĀK KICI KĒKWĀY: Kitā oyāstāniwik wāwēcihotowin oki Mistikwāni Miywāyāwin Kātoskātākwāw (miywāyāwin ēkwā āstēpēwin) kici Āyiskēmēwāk mēnā omā kāyās kēkwāy, kākē tocikātēk, isihcikēwinā, ēkwā mēnā ānohc kā tocikātēk ākosēwikāmikohk isi.
- 5.2.1 Kisiwāk nāwāc kitā tāpitāwāh omā kātoskātcihkātēk Mistikwāni Miywāyāwin, nānātāwihiwēwin, ēkwā sihtoskākēwin Āyiskēmēwāk kici kāyās is kēkwāy isihcikēwinā āhpo ānohc kēsi wēpinikāniwik ākosēwikāmikohk āsicih.
- 5.2.2 Kitā wā sihkimēcik Āyiskēmēwāk wēyāwā okiskēyētāmiwiniwāw kitā māmīsēcik ēkotā kici otētāwiniwāhk.
- 5.2.3 Ikwāyikohk soniyāw kitā pimi pākitiniht ēkwā kitā sihtoskācic kitāti mēcēt ātoskēcic ēkwā kitā sihkiskikātēk kā mosākinēcic otāhtoskēwāk, mēnā kitā mitcihminēcic oki Mistikwāni Miywāyāwinihcik kātoskēcic.
- 5.2.4 Nāwāc mistāhi kitā nohkohtāniwik omā Āyiskēmēwāk okiskēyētāmiwiniwāw, kā isi miskikātēk wēyāwāw kici kiskēyētāmiwin, ākētāsowinā, kātātāsihk kēkwāy, ēkwā kiskināhāmākēwin.
- 5.2.5 Oki okimāwāk ēkwā kompānēwāk tāsok, āhpo kā pimipāyihācic soniyāwā, kitā māmāwi isi wēpinikēcic ēkwā pētos kitā ātēspāyik ēkotāhocih kēkwāy.

5.3 ĀPITĀWIKOSĀNĀK KICI KĒKWĀY: Kitā opinihcik āpētāwikosānāk kitā nāwāc miywāyācīk, ēkwā kitā wēci kātcihināhkawāw nānātāhiwēwin ēkwā āstēpēwin ēkosi mākā kwāyāsk wā wēcēsīhkēmīhtwāwi ēkwā wēstāwāw kīkāyētawāwi māmāwāpowinihcik ēkwā āsīcīh kā nānātāwi kiskēyēcīhkātēk kēkwāy.

5.3.1 Kitā wēci māmāwāpēmīhcīk
Āpētāwikosānāk māhti tānsi omā kitā
kē isi oyāstāniwic kēkwāy wēyāwāw
kīcī Mistīkwāni Miywāyāwin ēkwā āsīcī
omā āstēpēwinihcik.

5.3.2 Kitā osihtāniwic kiskēyētāmiwin
wēyhāwāw kīcī Āpihtāwikosānāk, omā
kēkwāy ē kiskēyētāhkawāw ēkwā ē isi
kiskēyimēcīk. Ēkosi kitā nisitocihkātēk
omā tānsi kā kē wānāhīkocīk omā
okīmānāhk kā pimipāyihēcīk ēkwā
mēnā kēkwāy ē nitā wēyētāhkawāw
Mistīkāni Miywāyāwinihcik isi.

5.3.3 Kitā kiskīnwāhāmātcīk ēkwā kitātīh
mēcētīcīhcik, ēkwā kitā mitcīhminēcīk
okī Āpētāwikosānāk Mitīkwāni
Miywāyāwinihcik kitātoskēcīk.

5.3.4 Nāwāc mēnā kitā wēcētācīk kitā
kātcihtināhkawāw ohi wēcīhīkowīnā,
ēkwā ēkā itā kitā māyitotācīk, kitā
kistēyētāmoht otcihsēcīkēwīniwāwā,
wēyāwāw kīcī kēsī nānātāwihēcīk ēkwā
kā sihtoskātēk.

5.3.5 Kitā sohkišētāniwic ēkwā kitā
oyāstāniwic omā tānsi kāwē isi
wāwēcīhītcīk okī Okīmāwīnā ēyāwis
nāwāc kitā miywāsīk Āpētāwikosāni
Mistīkwāni Miywāyāwin.

5.4 Sohki nāwāc kitā nāskwēwāsētāniwic okī kā nāskomihtcīk Nēhiyāwāk, Āyiskēmēwāk,
Āpētāwikosānāk otēnāhk āhpo etcāwīnsīhcik kāyātcīk Mistīkwāni Miywāyāwin kīcī,
ēkwā mēnā ānimā kā nāhētāwāhk kitā nisitocihkātēk āwēyāk ēkā kātāwā kēsāyāt
kā pākāmīskākoht.

5.4.1 Kitā oyāstāniwic omā kā wē Tocīhkātēk
Mistīkwāni Miywāyāwin mēnā ānīhī
kēkwāy kāpātcihtācīk āhpo kā
minīhkūēcīk Nēhiyāwāk, Āyiskēmēwāk,
Āpētāwikosānāk Otēnāhk āhpo
etcāwīnsīhcik kāyātcīk. Tānsēyākonīhcik
kāwē tocīhkātēkī.

5.4.2 Mistāhī nāwāc kitā misāk itē
isi kā wēcētācīk ēyāwis ohi
nānātāhiwēwinā, sihtoskēcīhkēwīnā
kitā kātcihtināhkawāw okī Nēhiyāwāk,
Āyiskēmēwāk, Āpētāwikosīnānāk.

5.4.3 Māmāwi kitā wīhkocīk māmāwi
Okīmāwāk kitā pēkīskwātāhkawāw
kā nāyitāwāhk kitā nīstocihkātēk
omā kēkwāy kā wānāhowēk
kāpātāpinīkocīk okī Nēhiyāwāk,
Āyiskēmēwāk, Āpētāwikosānāk, tāskoc
kā nohtīn Iskwēwēcīk, ēkwā mēnomā
mēcēt kā otīnīhcīk āwāsīsāk, ēkwā
mēcēt kā kīpāhīkāsocīk. Kēyām mākā
pīkwētīh ē wēcīcīhcik.

ITĒ ISI NIKOTWĀSIK 6:

Ānihi Nistām ěkwā Kěkwāy kitā kě Tocikātěk

6.1 Kitā oyipāyētāniwiki kā kiyāw oyāsowěwinā Mistikwāni Miywāyāwin kici ā āsowih Okimāwinihk ěkwā āsich ā āsowih Pimipāyěcikhěwinihk.

6.1.1 Pā pětos itā pkimāwāk kā tipěyěāhwāw, kitā oyāstāniwik kěkwāy kā tāsinikātěk, Oněkāněwāk oki kitā wěcihiwěcikh, ěkotā kitocih kitāpātcihātěki ěkwā kitā pimpāyiki oyāsowěwinā kākiyāw kici okimāwinā. ěkwā kitā sākāpěkāmoht ěyākonimā otě isi misiwě Kānātā.

6.1.2 Kitā nāhěcikh kā wā wěcihitocih oki ěyāwis Okimāwinā āyāhk kici Něhiyāwāk, Āyiskěměwāk ěkwā Āpětāwikosānāk, ěkwā āsich oki Otāwā Okimāwāk ānihi kitā kě kitā pāmātcikh.

6.1.3 Kotākāk oki Āyisiyiniwāk wāyāwětimāyih Okimāwinihk kāpitcih kitā wěcěwākānihtocih kitā wāskāwinātcikh oněkāněwā ěkwā kitā opināhwāw tānsi kitěsi wāskāwětocihātěk kā nāyitāwāhk kitā nisitocihātěk kěkwāy.

6.2 Kitā nāhāniwik omā kiskěyētāmiwin kā māwāskonikātěk, kā nitā wāpěnikāniwik, ěkwā kā āsowināmātonāniwik kiskěyētāmiwin āsowākām Kānātā.

6.2.1 Kitā māwāsokinihātěk ěkwā kitā wihtāmātcikh Āyisiyiniwāk omā kiskěyētāmiwin tāskohk kěkwāy kā ākihcihātěk, ānihi nistām kici kānohwāhki omā Tocikātěki (Strategy) ěkwā měkwāc kitā āti oyāstāniwik tānsi omā kāwě isi māwāsākonikātěk ěkwā kitā ātocihātěk kinwěs omā kěkwāy kātěsi pāyik.

6.2.3 Kitā wěcihěcikh oki ěkā kātāwā kěsāyātcikh kitā někānotěcikh ěkwā kitā wěcihiwěcikh misiwěsi kā nitāwi kiskěyěcikhātěk kěkwāy.

6.2.4 Kiyipā kitā itwěstāmātcikhātěk omā kiskěyētāmiwin ěkwā kitā wāskāwěmāhkāhk māmāwi wěcihitowinihk isi ěkwā māmwi pimipāyěcikhěwinihk isi kitā mā měyitonāniwik kiskěyētāmiwin.

6.2.2 Kitā kiskināwātāstāniwik omā Kānātā kici tānsi kāwě isi māwāsokinihātěk kěkwāy. ěkitāpātcihātěk omā kā isi miskikātěk māsěkěwěkāmikohk kā nānākātěyěcikhātěk kěkwāy., ostikwān tāskoc āwěyāk (opihcāwěscihkwānān) kākosiht, měnā ānimā āwěyāk opimātsiwin kěspāyik.

6.2.5 kitā pimāsināhikātěk itā isko kěkwāy kā wě ispāyik, ěkosi kitā tāpitāw pimākotěk nāspitcih kitā āti miywāsiki oyāsowěwinā ěkwā totāmowinā.

6.3 kitā māskāwisēcik, kitā mēcētcik nāwāc kā toskātāhkwāw Mistikwāni Miywāyāwin.

6.3.1 Misiwē Kānātā kitā sohkāhk omā kēsi oyēyēcikātēk Mistikwāni Miywāyāwin ānikēsā ēkotā kā toskēcik, kitā nākācētācik omā kā wē isi ātoskēhācik ohi, iyikohk kā nākācētāyit, iyikohk kā mēcētiyit, ēkwā kā isi pāpētos isi kiskēyētāmiyi kēkwāy.

6.3.2 Misiwē Kānātā kitā oyāstāniwik mistikwāni Miywāyāwin tānsi kāwē is ātoskātēcikātēk, ēkwā iyikohk ē nākācihtācik āniki ēkotā kā ātoskēcik kihci tāwāyih.

6.4 Kitā yākisētāwihk onēkānēwiniwāw Āyisiyiniwāk ēkā kā Miywāyācik Ostikwāniwāhk āhpo kā mosihikātcik ēkwā mēnā owēcāyāmākāniwāw pēyākwān, kitā wēcihiwēcik kā oyāstāniwik oyāsowēwin Mistkwāni Miywāyāwin kici.

6.4.1 Kitā oyāstāniwiki kitā pimitsāhikātēki kitināc oki āyisiyiniwāk ēkā kā Miywāyācik Ostikwāniwāhk āhpo kā mosihikotcik- āsich owēcāyāmākāniwāw- kitā nēkānotēcik ohi kāwē oyāstāniwiki oyāsowēwinā.

6.4.2 Kēcihwāk oki, āhpo papāmih, ēkwā misiwē kā māwāsākonitocik kitā opinēcik ē nēkānotāhikotcik ohi ēkā kā miywāyāyit ostikwāniyik, āhpo kā mosihikoyit mistikwāni ākosiwin, ēkosi kwāyāsk kitā pihtācihk pēkiskwētāwāi.

1. Smetanin, P., Stiff, D., Briante, C., Ahmad, S. & Khan, M. (2011). *Pimātsiwin êkwā soiyāw kēsi pākimiskākēt mistikwān ākosiwin Kānātā: 2011 to 2041*. RiskAnalytica, Oki kici Mistikwāni ākosiwin Kā māmwāwāpēstāhwāw Kānātā.
2. Canada, Parliament, Senate. (2006). Okimāwāk kākē nāwāsonihcik kitā kitāpātāhwāw āyisiyinewin, êkwā māmātāwisiwin, āpātcihcikānā. M.J.L. Kirby (Chāir) & W.J. Kēon (Deputy Chair). *Wānitipiskāhk Kici pēyisk: êkwēskāstāniwik Mistikwāni Miywāyāwin êkwā Āstēpēwin otā Kānātā*. 38y Parl., 1st sess., p. 42. Otā kici <http://www.parl.gc.ca/Content/SEN/Committee/391/soci/rep/rep02may06-e.htm>.
3. Statistics Cānādā. (2003). Kānātā etcāwinsā kā kākwcimēcihk: Mistiwāni Miywāyāwin êkwā Cihkāmātcihowin. *The Daily, 3 Nisto Opāhowipēsīm*. Otā kici <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/030903/dq030903a-eng.htm>.
4. Waddell, C., McEwan, K., Shepherd, C.A., Offord, D.R., & Hua, J.M. (2005). Kākiyāw āwēyāk kici tātocikātēk mistikwāni miywāyāwin āwāsisāk kici. *Canadian Journal of Psychiatry, 50* (4), 226-233.
5. Mental Health Commission of Canada (Mistikwāni Miywāyāwin Māmāwāpiwin). (2009). *Itē isi mēnoāyāwin: Ā Kitā Tocihkātēk omā Mistikwāni Miywāyāwin*. Otā kici <http://www.mentalhealycanada.ca>.
6. World Health Organization (2001). *Kitā māsikāwāhk sihtoskākēwin Mistikwāni Miywāyāwinik isi* (Omā ē isi miskiātēk No. 220). Otā kici <https://apps.who.int/inf/fs/en/fact220.html>.
7. Statistics Canada. (2011). *Kānipāhikoht, kēkwāy Āwēyāk: 2008*. (Statistics Canada catalogue No. 84F0209X). Otā kici <http://www.statcan.gc.ca/pub/84f0209x/84f0209x2008000-eng.pdf>.
8. Provencher, H.L., & Keyes, C.L.M. (2011). Mitoni Mēnowāyāwin: Āsokā nisi kitā miywāyāniwik. *Journal of Public Mental Health, 10* (1), 57-69.
9. Kirkwood, T., Bond, J., May, C., McKeiy, I., & Teh, M. (2008). Nēkān isi tāpināniwik *Mistikwāni wēyotisiwin: Nēkān kāwē Kotcihikowāhk*. London, U.K.: The Government Office for Science. Otā Kici http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/corporate/migratedD/ec_group/99-08-FO_on.
10. World Health Organization. (2004). *Kitā kipētinkātēki Mistikwāni ākosiwinā: Kitā kipiskikātēk êkwā tānsi omā oyāsowēwin. Summary report*. Otā Kici http://www.who.int/mental_health/evidence/en/prevention_of_mental_disorders_sr.pdf.
11. Ibid.
12. World Health Organization. (2005). *Ē wihcētāniwik ohi Mistikwāni Miywāyāwinā: kāti nohkāwāhk, isihcikēwin* Otā kici http://www.who.int/mental_health/evidence/MH_Promotion_Book.pdf.
13. Friedli, L.I., & Parsonage, M. (2009). *Ē wēcihtāniwik Mistikwāni Miywāyāwin êkwā ē kipihnikātēk êkā āwēyāk kātāwā kā isāyāht: Soniyāw āwā ē ispāyit otā Wales*. Cardiff, Wales: All Wales Mental Healy Promotion Network. Otā kici [http://www.publicmentalhealth.org/Documents/749/Promoting%20Mental%20Health%20Report%20\(English\).pdf](http://www.publicmentalhealth.org/Documents/749/Promoting%20Mental%20Health%20Report%20(English).pdf).
14. Seymour, L., & Gale, E. (2004). *Māsināhikānā kā kihtwāmi wāpātcihkātēki oki kici kā māmwāi nitā wāpēnikēcik mistikwāni Miywāyāwin êkwā cihkāmātcihowin kāti kihtēyāyiwit āwēyāk*. London U.K.: mentality. Otā Kici <http://www.seniorspolicylens.ca/Root/Materials/Litandpolicyreview-Fulltextofreport%5B1%5D.pdf>.
15. Anyony, W.A. (1993). Kā mēnowāyāwin Mistikwān ākosiwin kici: Ānimā kākē kiskinotāhiwēk Mistikwāni Miywāyāwin itā kātōskātēkātēk 1990s. *Psychosocial Rehabilitation Journal, 16*, 11-23.
16. Davidson, L., Harding, C., & Spanoil, L. (2005). *Mēnoāyāwin kwāyāsk āwēyāk êkā kātāwā kēsāyāht: Kānitāwāpēnikāniwik kā miskikātēk êkwā tānsi tākētocihkātēk*: Boston: Boston University.
17. Mulvale, G., & Bartram, M. (2009). Mēnowāyāwin otā kānātā: Tānsi oki kēsi nāskwēwāsihmocik tā Tocikātēk. *Canadian Journal of Community Mental Health, 28* (2), 7-15.